

OFIARA (2641) *sb f*

-f- (2212), -ff- (423), -ph- (6).

o oraz końcowe a jasne (w tym w a 5 r. błędne znakowanie); -ar- (2155), -år- (53); -ar- : -år- *BielKom* (2:1), *LubPs* (36:2), *KrowObr* (166:6), *Leop* (166:4), *BibRadz* (173:5), *BielKron* (153:2), *Mącz* (64:6), *KuczbKat* (19:1), *BudBib* (114:10), *BudNT* (3:1), *SkarŻyw* (128:13), *ZawJeft* (20:1), *SkarKaz* (112:1); -år (178), -ar (9); -ar *ZawJeft*; -år : -ar *KrowObr* (3:1), *Leop* (17:1), *BibRadz* (33:2), *BudBib* (16:2), *SkarŻyw* (11:1), *WujNT* (17:1).

sg *N* ofiara (384). ◇ *G* ofiary (295). ◇ *D* ofierze (62), ofiarze (13); ofiarze *BielŻyw*, *KromRozm II*, *KrowObr* (3); ofierze : ofiarze *Leop* (1:4), *BielKron* (7:4). ◇ *A* ofiarę (648) [w tym: -e (6), -ą (3)]. ◇ *I* ofiarą (167). ◇ *L* ofierze (83), ofiarze (16); ofiarze *HistAl* (2), *KrowObr* (11), *SkarJedn*; ofierze : ofiarze *RejPos* (1:1), *WujJud* (12:1). ◇ *V* ofiario (6). ◇ *pl N* ofiary (160). ◇ *G* ofiâr (187). ◇ *D* ofiarom (10) *WróbŻółt*, *Leop*, *BibRadz* (3), *RejPos* (3), *BudBib* (2), ofiaróm (9) *KromRozm I*, *BielKron* (2), *Mącz* (2), *RejAp*, *WujJud*, *SkarJedn*, *SkarŻyw*; ~ -âm (8), -(a)m (2); -óm (2), -(o)m (7). ◇ *A* ofiary (475). ◇ *I* ofiarami (70), ofiarmi (1), ofiary (1) *GrabowSet*; -ami : -mi *Mącz* (1:1); ~ -ami (64), -âmi (3), -(a)mi (3); -âmi *SkarJedn*; -ami : -âmi *BielKron* (6:1), *RejPos* (9:1). ◇ *L* ofiarach (53), ofierz(e)ch (1) *Calep*; ~ -ach (33), -âch (18), -(a)ch (2); -ach *KromRozm II*, *KrowObr*, *BiałKat* (2), *WujJud*, *BudBib* (6), *SkarŻyw*, *ReszPrz* (2), *LatHar*, *WujNT* (4), *SkarKaz* (2), *SkarKazSej*; -âch *MurzHist*, *BielKron*, *RejZwierc*, *RejPos* (10); -ach : -âch *Leop* (2:1), *BibRadz* (2:1), *CzechRozm* (7:3).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. Ceremonia złożenia daru Bogu lub bóstwu, ofiarowanie; *sacrificium Vulg*, *PolAnt*, *Mącz*, *Modrz*, *Calag*, *Calep*, *Cn*; *hostia Mymer*¹, *Vulg*, *Mącz*, *PolAnt*, *Calep*, *Cn*; *victima HistAl*, *PolAnt*, *Vulg*, *Mącz*, *Calep*, *Cn*; *oblatio Vulg*, *PolAnt*, *Mącz*, *Calep*, *Cn*; *immolatio*, *libamen*, *libatio*, *piaculum Mącz*, *Calep*, *Cn*; *munus*, *votum Vulg*, *PolAnt*; *libamentum Mącz*, *Cn*; *offerumentum Mącz*, *Cn*; *supplicium Mącz*; *haringua Calep*; *litatio*, *operatio*, *piacularia sacra*, *procuratio*, *res divina*, *sacrificatio*, *sacrum Cn* (2406) : *Mymer*¹ 7v; *Foelix hostia*, *Tłufta offiárá/ álbo z którey dim ku niebu okficie leći. Mącz* 133a; *Libamen, et libamentum, pro eodem sumitur, Wízeláka ofiárá. Mącz* 192b; *Mactus est hoc sacrificio, Deo dicitur, Rácz wdzięcznie przyjáć/ niecháý cí lie podoba táto ofiárá. Mącz* 203a, 123d [2 r.], 166b, 192b, 305d (11); *Calag* 373a; *Perlito - Boga vfmierzám przez ofiare, y otrzymię czom žádał. Calep* 784a; *Ritus – Obchod zwiczáj przy ofierzech. Calep* 925b, 286b, 316a, 490a, 508b, 600b (13).

ofiara z czego (1): *Hostiae ruminales, Offiáry z bydłá powtóre trawiącego. Mącz* 360b.

ofiara czyja (1): To podobieństwo od ofiar Żydowskich y Pogánfkich wzięte/ nicby nie ważyło *WujNT* 604.

W połączeniach szeregowych (2): *Mysteria*, *Táyemne ofiáry/ cerimonie/ álbo obchody/ też obrzędy kościelne. Mącz* 240b, 301c.

W charakterystycznych połączeniach: ofiara święta, tajemna (2), *tlusta, wszelaka; ofiara pogańska, żydowska; ofiara z bydła; bydło na ofiarę; uśmierzać przez ofiarę.*

Zwroty: »na ofiarę bić, pobity; (za)bita ofiara« = immolare; hostia, victima Mącz [szyk zmienny] (1:1;3): *Immolo [...], Ofiáruyę/ ná ofiárę biyę. Mącz* 229b, 159a, 166b, 493c [2 r.].

»przez ofiarę błagać« (1): Lito, et Litor, [...] sacrificio facto Deos placo, votumquae impetro, Przes ofiary boski gniew błagam. *Mącz* 196a.

»ofiary (zabitą) czynić, czyniący« = *immolare, porricere Mącz* [szyk zmienny] (4:1): *Mącz* 162d, 166b; Victimarius – Ten ktori offiari czini. *Calep* 1121b, 936a; *SkarKaz* 381b.

»dać ofiarę« (1): Item offerre significat, Dać ofiary/ Ofiarywać co pánu Bogu ku czći. *Mącz* 123d.

Wyrażenia: »ofiara bydłęca« (1): Buthysia, magnum sacrificium, vel magnarum hostiarum, immolatio, Ofiary bydłęca. *Mącz* 28b.

»ofiara za grzech(y)« (2): Piament, Et piamentum, idem quod piaculum. Pokutowanie/ Ofiary za grzech/ Kaźń/ Ocziszczenie z grzechu. *Mącz* 301c; Conquisitio piaculorum, Ofiary za grzechy *Mącz* 336d.

»ofiary za umarłe« = *inferiae Mącz, Calep* (2): Inferiae, Zadufzne dni/ Ofiary za vmarłe. *Mącz* 123c; *Calep* 532a.

»uroczysta ofiara« (1): Solenne et statum sacrificium, Vrocziła ofiary. *Mącz* 398d.

Przen (2) :

W porównaniu (1): W młodych lećiech fyny fwoie/ iako ná ofiary Slećie Rzeczypospolitey *KlonŻal* A2v.

Zwrot: »czynić ofiary« (1): Tacy co łatwie zbieraią/ Nigdyć o Bogá niedbáią: Anić máią w łobie wiary/ Złe czynią Bogu ofiary. *BierEz* L3.

A. W kulcie Boga judeo-chrześcijańskiego (2112) : *RejKup* Ddv; *MurzHist* Sv; Iż Pan żadnyh [!] wymyflnych ofiar od nas nye potrzebuie. *LubPs* N3 marg, N6 marg; *OrzQuin* N3; *RejPos* 89 [3 r.], 327v [2 r.], 349; A rzeczy fwięte nie thylko fą ony ofiary rozmaíte od Pána Bogá rofkazáne/ ále czokolwiek iedno przynależy prawdziwemu nabożeńftwu *RejPosRozpr* c2v; *BudNT Hebr* 9/21; *StryjWjaz* A2; *Nil in sacrificijs maius esse potest, quam corpus et sanguis Christi: nec vlla oblatio hac potior est, sed omnes praecellit.* To iest we wfzyłtkich ofiarych/ niemálz wfętfzey ofiary/ iako ciáło y krew Pána Chryftufowa/ nie málz żadney wáźniefzey ofiary/ ále tá zacnoścíą fwą wfzyłtkie infze przechodzi. *ReszPrz* 18; *ArtKanc* M; fam rácz podać myśli moiey ofiary te/ ktore fię máieftatowi twemu podobác [...] mogą *LatHar* 216; Izali my tego czáfu iestefmy bez wfzelkiey ofiary zoftáwieni? *WujNT* 773, 455 [2 r.], *Hebr* 9/23; Bo káplán z ofiary á ofiary z káplánftwem fię wiąże. *SkarKaz* 155b, 155b marg, 312a, 315b marg, Oooo2a.

ofiara czyja [= ofiarowana przez kogo] [w tym: G sb (2), pron poss (2)] (4): *RejKup* Nv; Vkałz kthorą ofiary fwoią ludzie vmarli Swięci grzechy náłze/ przed ftráfłliwym fądem Bożym zákrywaią? *KrowObr* 210; *RejPos* 324; Są tedy ci trzy krolowie iako Pátryarchowie náłzy y pierwiałtki ofiary narodow *SkarKaz* 517a.

ofiara czyja [= ofiarowana komu] (1): Wfęcey łobie [Pan Bóg] wáży náłzę bráterfką miłóść/ niżli fwoie ofiary *SkarKaz* 316b.

W połączeniach szeregowych (2): tá [cześć boża] należy w Wierze/ w Nádziei/ y w Miłóść/ w Ofierze. *WujJud* 58v; iefli ofiary y posługą y vpominki memi/ y modlitwą moią wzgárdził: což po mnie? *SkarKazSej* 672a.

W porównaniu (1): Skąd znąć/ iáko miłe y wdzięczne íą Pánu Bogu wczynki dobre wiernych/ gdyż ie Apóstoł przyrownawa ofierze/ która ieft nawiętłza íłuźbá/ ktora może być Bogu wyrządzona. *WujNT* 566.

W charakterystycznych połączeniach: ofiara dobrowolna, powinna, ślubiona 'ślubowana', ważna, większa, wymysł(o)na (2); ofiara narodow, świata tego; ofiar nie potrzebować (3); o ofiarę nie dbać (2); ofiarą wzgardzić; w ofiarach (nie) kochać się (2); pierwiastki ofiary.

Zwroty: »ofiaraę czynić« [w tym: komu (1)] (4): *BiałKat* 360v; Ofiary nie czynić á P. Bogu nie dawać/ wielka kłátwá y niezczęście. *SkarKaz* 315b marg, 315b, 316a.

»ofiaraę da(wa)ć (a. oddawać)« [w tym: komu (3) – Panu Bogu (1)] [szyk zmienny] (4): *GrabowSet* M4v; ábych wesołym y wolnym łumnieniem pokłon y powinne ofiary tobie Pánu memu oddawał *SkarKaz* 316b, 315b marg; *SzarzRyt* B.

»ofiaraę ofiarować« (1): Zwłáfczáz gdy ínfze ofiary/ ták ítárego iáko y nowego zakonu kápłani/ [...] mogli ofiárować. *WujJud* 238.

»ofiaraę przyjąć (a. przyjmować)« [szyk zmienny] (5): *Diar* 46; íż Pan íercze wierne rádłzey przyymuye niż wymyflone ofiary. *LubPs* Qv marg; *KmitaPsal* A4v; *SkarKaz* 316a, 454b.

Wyrażenia: »ofiara chleba« (1): Ták wyłóżył Rábi Barachias [...] który też ofiaraę chlebá pífze być ná źiemí wízędy wobec w przyłźciu Mefyáfczowym *BiałKat* 346.

»widoma ofiara« (1): Od Mánicheufzáz [Luter się nauczył]: Íż w kościele BOżym/ żadney zwierzchniey widomey ofiary nie máłz/ iedno modlitwá *ReszPrz* 40.

»zwierzchnia ofiara« (1): *ReszPrz* 40 cf »widoma ofiara«.

Szeregi: »ceremonija ani ofiara« (1): Ktoremi słowy nie odrzucać Bog żadnych ceremoniy áni ofiar Chrześcíjáníłkich *WujNT* 39.

»ofiara i dar« (1): Abowiem íufz Pan Bog od nas żadnych ínfzych offiar y dárow niepotrzebuie *KrowObr* 141v.

»kádzenie i ofiara« (1): wyznaymy kádźidłem/ ífz on ieft Bogiem práwym náłzym/ ktoremu kádzenie y ofiárá íłuży *SkarŻyw* 27.

»ofiara, (i) modlitwa (a. modła)« [szyk 2:1] (2): íż íemu [Panu] żadna ofiárá/ żadna ínfza modłá podobác íe wíęcey nie miáłá/ iedno pokutá *RejPos* 116v; *SkarKaz* 316a, 454b.

»ofiara, obiata« (1): Kościoł on dawny pierwłzy vżywa tych słow ofiárá/ obiátá: ále przez te słowá rozumie włzyftki íprawy/ iáko modlitwy/ vżywánie Sákrámentu/ rozpámíętawánie *WujJudConf* 235v.

»pokłon i ofiara« (2): á nie czuiá íię [ludzie] iáká z tego vtrátę máíá/ íż tobie pokłonu y ofiary nie czynią. *SkarKaz* 316a, 316b.

a. W judaizmie Starego Testamentu (zwykle: zabicie i spalenie na ołtarzu) (1075) : Przeto byfcie wiedzieli íżetz milofierdziá chcę/ a nie ofiary/ nigdybyfcie niewinnych niepotápiali. *OpecŻyw* 59v, 26v, 72v; *PatKaz* III 100; Bo tego czału gdy kościoł boży zburzon przełtali byli włzytkiey ofiary ktore oczyfciały człowieka. *WróbŻółt* ee6, 49/5, 8, Q4, mm8v; *RejPs* 74v, 95v, 99, 101, 101v; *RejRozpr* B2v [2 r.]; *SeklWyzn* f4; *HistAl* Cv; A to ofyárá byłá wedłóg zakonu y przykazánia Bożego *KromRozm* I N4, O2v; *MurzNT* *Matth* 9/13, 12/7; *KromRozm* II 1; *BielKom* G2v; Záprawdę żeć íye tákymi ofiárámi brzydzę/ Ktore w was wíęcey z wymyflów niż s potrzeby widzę. *LubPs* N3, Lv,

N3v; *KrowObr* 182 *marg*; Iuż zwyczajne ofiary wšytki im [Żydom] zginęły. *RejWiz* 164v, 182v [2 r.], 183 [2 r.], Ddv; A tho co zoſtanie z tey offiary/ będzie Aaronowe y ſynow iego *Leop Lev* 2/3; Tego który offiaruie ze źle nabytego/ ofiara ielth zmázana *Leop Eccli* 34/21, *Lev* 2/7, 8/28, 14 *arg*, 13, 21 (20); *RejZwierz* 132; Leniwicie/ leniwi/ á dla tegoż ſie ku ofiarám Pánu wyludzić chcecie. *BibRadz Ex* 5/17; We wnątrz thež były [...] miełá ná ſtolech dla ofiar. *BibRadz Ez* 40/43; Krol Cyrus rofkazał budować kościół Páńki w Ieruzáleń/ kędy bywały ofiary z wiecznym ogniem. *BibRadz 3.Esdr* 3/23[24], *6v, I 3a *marg*, *Num* 15 *arg*, 5, I 88d *marg* (17); przez którą [bramę] wodzono trzody bydłá ná ofiarę do Sálomonowego kościoła *BielKron* 265, 12v, 30v, 32v *marg*, 38 [3 r.], 38v [4 r.] (22); *HistRzym* 100v; A toć były ony wdzyęczne ofiary Bogu oycu náłzemu/ kthore ſie dzyały pod tymi figurámi krwáwemi *RejPos* 104, 15v, 39v, 47 [3 r.], 78v, 101v (23); *BialKat* 213v, 343v, 353v [3 r.], 366; *KuczKat* 190; *RejZwierz* 211v, 260v; *WujJud* 9, 149, 149v [2 r.]; *WujJudConf* 9, 233 [2 r.]; y poſwięcił Iſzáiego y ſyny iego/ y wezwał ich do ofiary *BudBib 1.Reg* 16/5, 1.Reg 16/3, 2.Par 29/29, *Is* 34/6, *Os* 8/13, 3.*Esdr* 6/23 (9); *MycPrz* II B2v; Bo co ondzie grzechy ábo ná gárle karano/ ábo drugie ofiarami/ y kąpielá zmywano *CzechRozm* 96, 24v, 30v, 35v, 72, 84 (9); *KochPs* 59, 77; z parą Synogárlic ná ofiarę/ okupowác miłego pierworodnego Syná twego [...] idziełz. *SkarŻyw* 112, 112, 113 [2 r.], 263 [2 r.], 270 [2 r.], 271 [3 r.] (14); *CzechEp* 288, 297, 299; *ZawJeft* 19, 21, 31, 33 [3 r.], 35, 39; *LatHar* 55, 165, 251, 502, 531, 548; Iáko w zakonie ſtárym żadna ofiara bez ognia y ſoli nie była *WujNT* 159; Pátrzcie ná Izráelá według ciála. izaž ci ktorzy pożywáią ofiar/ nie fá vczeftniki ołtarzá? *WujNT 1.Cor* 10/18, *Matth* 9/13, s. 39 [3 r.], *Matth* 12 *arg*, 7, s. 48 *marg* (21); *PowodPr* 53, 60; *SkarKaz* 41a, 157b *marg*, 419b, 454a, 455b.

ofiara czego [= *będąca wyrazem czego*] (7): Sacrificate ſacrificium iuſticie [...]. Ofiaruycie ofiarę ſprawiedliwoſci *WróbŻołt* 4/6; *KromRozm II* 12v; *Leop Ps* 50/21; *BudBib Deut* 33/19; Tám przyjmiełz ofiarę cnoty/ tám kładzioné Ná twóy ołtarz będą cielce poſwięconé. *KochPs* 77; *LatHar* 166; *JanNKarGórn* G4.

ofiara od kogo (8): *Leop 4.Reg* 16/15; Ofiary od ludu. *BibRadz 2.Par* 29 *arg*; *BielKron* 12v; *RejPos* 47 [2 r.], 56v, 328v; Przeto Pan náłz nie prágnie twoich okrutnoſci: Ani [...] twoie złoſci [tj. *zabicie córki na ofiarę*] Mogá mu być przyjemną ofiarą od ciebie *ZawJeft* 34.

ofiara za kogo (12): *BibRadz Lev* 8 *arg*, 2.*Mach* 1/26; *BielKron* 38, 38v; On [Jezus] [...] odkupić nas ma: á ty [Matko Boża] zań iako zá niewolniká/ y okupu potrzebuiącego/ taką ofiarę nieſiełz? *SkarŻyw* 112; *WujNT* 194, *Act* 21/26; *PowodPr* 74. Cf »ofiara za umarłe«.

ofiara za co (78): *Leop Prov* 7/14, *Eccli* 35/3; Idź vkaž ſię ſam kápłanowi/ y vczyn ofiarę zá oczyſcienie twoie *BibRadz Luc* 5/14; *RejAp* 8v; *WujNT Luc* 5/14. Cf »ofiara za grzech«, »ofiara za pokoj«.

ofiara czyja [= *ofiarowana przez kogo*] [w tym: *pronposs* (60), *G sb i pron* (50), *ai poss* (29)] (139): *OpecŻyw* [27]; *PatKaz III* 100; Niechci pan bog pamieťa na wšelką ophiarę twoię *WróbŻołt* 19/4, 19/4, 49/8, 115/14; *RejPs* 39, 74; *KromRozm II* e4, 1v, 13; *BielKom Cv*; *LubPs* N2v, N3; *KrowObr* 207, 225v; To ielth offiara trędowatego który niemože mieć wſłyckiego doſtáthku ku oczyſzczeniu. *Leop Lev* 14/32; A ſpodobá ſie Pánu offiara Iudſka y Ierozolimſka *Leop Mal* 3/4, *Lev* 1/3, 2/1, 5, 14/20, 31 (21); *BibRadz Gen* 4/4, 5, *Lev* 3/7, 7/29, 26/31 (12); Poczúł Pan Bog wdzyęcznoſć w

iego ofierze *BielKron* 5v, 3, 5v *marg*, 12v *marg*, 32v, 37v *marg* (13); *RejAp* 8v; *RejPos* 8, 10v [2 r.], 15v, 29, 32v (25); *BiałKat* 351; *RejZwierc* 44, 264v [2 r.]; A iáko ná krzyżu Pan Chrifus ofiárom Aaronowym koniec vczyłń/ ták ná ofátńiey Wieczerzy nowe kápłáńftwo y nową ofiárę poftánowił *WujJud* 150, 237v; *BudBib Lev* 10/14, 17/5, *Num* 10/10, 18/9, 29/39 [2 r.] (14); *SkarŻyw* A4v, A5, 262 *marg*, 263 [3 r.], 284, 491; *ZawJeft* 19, 32, 41; O Pánie IEzu Chryfte/ wybaw mię/ iákos wybáwił [...] Izááká z ofiáry Oycowſkiey *LatHar* 585, 76, 166 *marg*, 507; *WujNT* 39, 103, 194 [2 r.], *Luc* 13/1, s. 286 (9); *SkarKaz* 158a [2 r.]; *SkarKazSej* 672a.

ofiara czyja [= *ofiarowana komu*] [w tym: *ai poss* (7), *G sb* (2), *pron poss* (2)] (11): *Leop Eccli* 50/15; Przecżże wirzgaćie ná ofiáry moie y ná obiáty moie/ ktorem rofkazał (czynić) w przybytku? *BudBib* 1.Reg 2/29, *Lev* 6/17, 18. Cf »ofiara pańska«.

W połączeniu z określeniem zwierzęcia ofiarnego [w tym: z czego (17), czego (7), *cum ai* (7)] (31): Odrzućiwſy ofyáry wołow/ kozłow/ y cyelcow mowi *KromRozm II* 12v, kv; A to ínadź będą pátnyeyſſe v cyebye ty dáry/ A niź ony z bykow z wołow wymyſlne ofiáry. *LubPs* Qv, Z3v; *KrowObr* 182; *Leop Lev* 1/2, 3, 10, 14, 4.Reg 16/15, *Is* 1/11; *BibRadz Gen* 4/4, *Lev* 3/6, 12, *Deut* 18/3, *Iudic* 6/26; Pełęnech ofiar íkopowych y tłuſtoſći ich/ á krwie wołowej y bárániey y kozłowej niechciałem. *BielKron* 94, 5v, 37, 38v [2 r.], 48, 77v; *CzechRozm* 95v, 111v; *SkarŻyw* 284, 484; *WujNT* 114, 316 *marg*; iź Aaron krwáwe ofiáry bydlęce czynił/ á Melchifedech bez krwie w chlebie tyło y w winie *SkarKaz* 156a, 157b.

W połączeniach szeregowych (46): *KromRozm II* i4, kv, k4; iź iuż tym w niwecz fą obrocone/ y ná ítronę zárzucone wſzytki chwały/ ofiári/ y ípráwy zakonne. *LubPs* Xv; Thám będziecie znofić wſſyftkie rzeczy kthore wam przykázuię/ zupełne offiáry wáſſe/ y inne offiáry/ dzieięćiny y pierwſſe vrody rąk wáſſych *Leop Deut* 12/11, *Deut* 12/6, *Ps* 50/21 [2 r.]; Abowiem íynowie Izráelſcy przez wiele dni zoſthána przez Krolá y przez Kłiążęćiá/ bez żadney ofiary/ y przez bałwáná/ przez Efod y przez Terafim. *BibRadz Os* 3/4, I 31; *BielKron* 65; ktorzy mieli nadzieię w zakonie íwoim/ w wymyſlech íwoich/ w ofiárach íwoich/ nie o tym íwiętym obiecánym zbáwicielu [...] nie rozumieią *RejPos* 15v, 29, 32v, 159v, 198, 209v (9); *RejZwierc* 44; Nie przynieięćie nań kádzenia obcego/ áni cáłopalenia/ áni obiáty/ áni mokrey ofiáry wleiećie nań. *BudBib Ex* 30/9, *Num* 18/9 [2 r.], 29/39, *Deut* 12/6, 11, *Ez* 45/15, 17 [2 r.]; *CzechRozm* 31, 72v, 86v, 97v [2 r.], 143; Ieſli w ítarym częfte były íwiętá/ poſty/ trudzenia/ ofiáry/ ípiewánia koſćielne/ modlitwy/ y inne obrzędow koſćielnych íwięte zábawy: dáleko w Nowym Teſtámenćie/ wietſze być máią *SkarŻyw* 3; *LatHar* 166; *WujNT* 656, *Act* 24/17, *Hebr* 10/8 [2 r.]; iź koſćioł im on ktoremu dufáli/ y ſłuźbę wſzytkę w nim/ y ofiáry ich y kápłáńftwo y zakon zepfował. *SkarKaz* 275b, 311a; *SkarKazSej* 666a.

W porównaniach (13):

~ *Jako comparandum* (11): iako wolu ku ofierze przed íobą [*Chrystusa*] ciągnęli *OpecŻyw* 108v; Podnoſzenie nędznych rąk mych ku thobie moy miły Pánie/ Iáko wieczorna ofiárá ták íe mnie niech záwždy ſtánie. *LubPs* ee3, ee3; Iáko złotá w piecu probował ich/ á iákoby zupełną offiárę przyiął ie *Leop Sap* 3/6; *BibRadz Sap* 3/6; *RejPos* 342v; *KuczbKat* 355; *BudBib Sap* 3/6; *BudNT Philipp* 2/17; Chrifus [...] grzechow teź iáko bárán ná ofiárę zá nie będąc zgotowány [...] ná íobie noſić nie może *CzechEp* 304; *LatHar* 652.

Jako comparatum (2): Offiary ich iáko chleb łykaiących/ ktorzy ich pożywáią/ będą pomázáni. *KrowObr* 207; *Leop Os* 9/4. ~

Tłumaczenie etymologii hebrajskiej nazwy Eftar (2): Nád tho iefzcze mieyfce ono názwał Neemiafz/ Eftár/ co fię wykłada ofiárá oczýścienia/ á ieft ich wiele co ie zową Neftár. *BibRadz 2.Mach* 1/36; *BudBib 2.Mach* 1/36.

W charakterystycznych połączeniach: ofiara brzydliwa, cielesna (4), *czysta, daremna, darowna, doczesna, dziwna* (3), *godna, gruba, lubiezna, łojowa, niesprawiedliwa, nowa* (3), *obfita* (2), *obrzydła* (2), *osobliwa, pierwsza, pocziwa, pokorna, poświęcona, powinna, pożyteczna, prawdziwa, proźna, przyjemna* (10), *od Boga rozkazana, stara* (5), *straszliwa, umowna, wdzięczna* (5), *wielka* (4), *wymyślna* (3), *zacna, zasłużona, zhańbiona, złośliwa (złościwa)* (3), *zmaszana, zwyczajna (zwykła)* (3), *żądliwa* (3); *ofiara Aaronowa* (2), *Abłowa* (3), *Abraamowa (potomków Abraamowych)* (3), *bezbożnych, głupich (błaźniwych) ludzi* (2), *Jefty, jerozolimska, Jozuego, judska, Kaimowa* (3), *kapłańska, Kościoła obojogo, ludzka, niepobożnych, Noego, ojcowska, przodkow, rodzicow, sprawiedliwego* (4), *synow izraelskich, trędowatego* (2), *złośliwych, żydowska* (15); *ofiara baranka (baranow)* (5), *bydlęca* (5), *cielcow* (2), *dobytki, kozłow* (5), *ptastwa, skopowa, wołow* (2); *ofiara cnoty, oczýścienia* (3); *ofiara od ludu* (2), *od oczýscionych; ofiara z barana* (2), *z bydła, z byków, z dobytka* (2), *z koz* (2), *z kozłow, z krwie bydłat i ptakow, z majętności (ubogich)* (3), *z owiec* (4), *z owocow ziemi, z pierworodnych owczarni, z ptakow czystych, z ptastwa, z rzeczy niesprawiedliwie nabytych, z skotu, z stada, z tuku tłustych rzeczy, z wołow* (4); *ofiara według obyczaju żydowskiego; ofiara za dzieci, za krola, za lud* (4), *za Mojżesza, za oczýscienie, za zdrowie, ofiara w bydle* (2), *w rozlaniu krwie; ofiara Bogu się podoba; dokonać ofiary, nie potrzebować, nie poźądać* (2), *(nie) pragnąć* (2), *uczyc; figura ofiar(y)* (2), *kosztowanie, krew, niedoskonałość* (2), *obyczaj* (2), *porządek, postępek, słodkość, tłustość, trwałość, urząd, wonność, zakon; wezwać do ofiary; karać [kogo] z ofiary* (3), *krew; baran(ek) ku ofierze* (12), *bydlę* (2), *cielec* (7), *dar* (2), *dobytki, drwa* (2), *gołąb, koziel* (10), *krowa, skop* (11), *tłustość, woł* (5), *żywność; przyzwać ku ofierze* (2); *baran(ek) na ofiarę* (16), *bydło (trzody bydła)* (3), *byki* (4), *cielec* (5), *dań, drwa* (2), *gołębiątko, koziel (koźlę)* (13), *kreple przasne, mąka* (5), *owca, pieniądze, placki przasne* (2), *skop* (4), *synogarlica, woł* (2), *dwa wrobla; pozwać na ofiarę; gotować ofiarę, miłować, odmienić* (3), *odrzucać (odrzuścić)* (3), *przenieść, przyochędożyć, wymyślać* (3), *wypełnić, zepsować; ofiarą brzydzić się, [grzech] odpuścić, zgładzić, zmywać; ustawa o ofiarach; (nie) kochać się w ofierze* (4).

Zwroty: »ofiara błagać, (u)błagan; ofiara ubłaga« [szyk zmienny] (1:2;1): iź docześna pomítá mogłá im być vbłagána temi docześnemi ofiárámi *RejPos* 102v; *ZawJeft* 34; káždego poránku zá nich P. Bogá ofiárą błagał. *PowodPr* 74; *SkarKaz* 382b.

»ofiara czynić (*a. uczynić*), *działać; ofiara (u)czyniona; czynienie ofiar« [w tym: komo (35) – (Panu) Bogu (22), Panu (4), Bogu Ojcu (1), Jehowie (1)] = facere sacrificium Vulg, PolAnt; immolare victimam HistAl; adducere a. multiplicare oblationem, offerre sacrificium PolAnt [szyk zmienny] (113:2;4;1):* *BielŻyw* 155, 156; *HistAl* C2v; *LubPs* E4; *KrowObr* 102v; *Tám fie modlił pokornie/ y czynił ofiary/ iáko był s Páńskiey woley dawny zwyczaj ítary. RejWiz* 184, 182; *Tedy vczyni y zupełną ofiárę/ y włoży iá ná ołtharz z offiárámi Napoynymi iey Leop Lev* 14/19, *Gen* 8 arg, *Lev* 14/19, *Iudic* 6 arg, *1.Reg* 16/5, *Prov* 7/14; *BibRadz Gen* 4/3, *I 3a marg, Gen* 8 arg, *Ex* 18/12 [2 r.], *Iudic* 2/5 (11);

powieź żem łzedł do Bethleem ná łwięto y ofiárę czynić z narodem łwoim *BielKron* 66; gdyż łam Alexánder [...] kościołowi Bożemu poćciwość wyrządził/ y ofiáry według obyczáiu Zydowskięo działał *BielKron* 265v, 5v, 11v, 12v, 14v, 17v (42); *RejAp* 175v; *RejPos* 10v, 104, 181, 202, 298v, 319v [2 r.], 346v; *BiałKat* 361; *KuczbKat* 80, 210; *WujJud* 200v; *WujJudConf* 138; Kto ofiáry czyni z máiętności vbogich/ ieft iáko ten ktory rzeże łyná ku ofierze przed oycem. *BudBib Eccli* 34/22, *Lev* 14/19, *Num* 29/39, 4.*Reg* 5/17, *Ez* 45/17 [2 r.], 46/2, *Eccli* 35/1, 2; *CzechRozm* 71v, 72; *ModrzBaz* 10 marg; *KochPs* 74; z ktoremi do ołtarzá chodził/ ná czynienie wdzięcznych ofiar/ ná vbłáganie Bogá zá grzechj ludzkie. *SkarŻyw* 491, 263, 269, 270, 283, 348 [2 r.] (16); Y zásię z Arki wyłzedłszy Ołtarz z łiemie zbudowawłszy. Czyniłem ná nim ofiárę Ná cześć y ná chwałę twoię. *MWilKHist* G, F4v; *WujNT* 39, 318, *Act* 24/17, s. 778; Nie godziło łię nikomu ná inłzym mieyłcu ofiar czynić y ołtarzá budowác/ iedno ná onym/ gđzie mieszkał ieden nawyżłszy káplán *SkarKaz* 40a, 155b, 156a, 608a.

»kłaść (a. włóżyć) [co] na ofiárę; kłaść ofiary« (2;1): A gdy ták vczynił/ włóżywłszy Cielce ná ofiárę/ rzekł Báláám *BielKron* 42v; łzedł áby kładł ony zapaláne ofiáry w kołciele Bożym *RejPos* 295, 198.

»nieść (a. przynosić) na ofiárę« (2): thedy on nieborak oczyłciony przynosił mu ná ofiárę dwa wroblá żywe/ łznur czyrwony/ drzewo Cedrowe/ wiązánkę Izopu. *RejPos* 214v; *SkarKaz* 39a.

»obiátowác ofiárę« (1): Nie obiátuycie więcey ofiar prožno. Zápalenie ich mam w brzytkości. *BielKron* 94.

»odda(wa)ć (a. da(wa)ć) ofiárę; odda(wa)nie ofiar(y); ofiara była (a. bywa) (od)dana« [w tym: komo (8) — Panu (3), Panu Bogu (1)] = *offerre oblationem, facere sacrificium PolAnt; dare hostiam; offertur oblatio Vulg* [szyk zmienny] (23;4;2); *LubPs* N4v; Ale mowi o obietnicach y łlubiech kthore tznili Zydowie w łtárym zakonie/ oddawáiąc Pánu Bogu offiáry *KrowObr* 141v, 141v; Tegoć łobie Pan ze włzech ludzi obrał ku oddawániu ofiar łniednych y mokrych *BibRadz Eccli* 45/19, *Num* 7/58, 64, 15/6, 9, 12 (9); *RejAp* 8v, 60v, 131; tedy to był obyczáy/ iż ci zacnieyłszy tedy dawáli wielkie ofiáry wedle łthanow łwoich/ thák w bydlech iáko w inych rzeczách. *RejPos* 56, 47, 55v; *WujJudConf* 242v; *CzechRozm* 238v; Ták łye tész ciełszyłz/ kiedyc człowiek łwoié Dáie ofiáry/ tobie náznáczoné *ZawJeft* 19, 27, 32, 34; *LatHar* 245; zá káždego z nich była oddána ofiárá. *WujNT Act* 21/26, *Luc* 2/24, 5/14, s. 485 marg.

»odda(wa)ć (a. da(wa)ć) ku ofierze, za ofiárę, na ofiárę« [w tym: Panu (2), Bogu (1)] = *offerre oblationem PolAnt* [szyk zmienny] (15:6:1): Będzieli chćiał za łwą ofiárę oddác báráná/ tedy go niech przyniełie przed obliczność Páńłką. *BibRadz Lev* 3/7; Oddał [...] pięć Báránow rocznych ku ofierze łpokoyney. *BibRadz Num* 7/47, *Num* 7/39, 41, 45, 46, 51 (20); Którym práwem rodzice dźiatki zábiiáią/ Y oné zá ofiárę Bogu łlubną dáią? *ZawJeft* 33, 43.

»ofiarowác, ofiarujác ofiárę; ofiara (bywa, a. będzie, a. ma być) ofiarowana; ofiarowanie ofiar(y); ofiarowác ofiárę« [w tym: komu (41) — Panu (14), (Panu) Bogu (10), Jehowie (3) —, czemu „imieniowi mojemu” (1) przed Panem (1), przed Panem Bogiem (1)] = *immolare hostiam; offerre oblationem a. sacrificium Vulg, PolAnt; offerre hostiam, sacrificare oblationem a. sacrificium, litare sacrificium, facere a. immolare a. offerre victimam, votum reddere Vulg; offerre munus, facere oblationem PolAnt* [szyk zmienny] (112:1;6;5;3): *OpecŻyw* 139v; *WróbŻołt* 4/6, 49/14, 64/2, 106/22, 115/17; *RejPs* 39; O

ofyárách/ yáko máyą być ofyárowáne/ nye wffýtkim żydom/ ále kápłanom telko przykazánye dano yeft. *KromRozm II* k4v, i4, 1, 12v [2 r.], 13; *LubPs* N3, aa2; Troiákiey zupełney offiáry/ którą Holokauftum zową/ offiárowánia fpofoob opifuie/ z wołow/ Owiec/ y ptaków. *Leop Lev* 1 arg; Iełli kthory człowiek zwas będzie offiárował offiárę Pánu: thedy z bydlá tego/ to ieft/ z wołow z owiec offiárowác te offiáry będzie. *Leop Lev* 1/2; A Krol/ y wffýthek lud offiárowáli ofiary przed Pánem Bogiem. *Leop 2.Par* 7/4, *Gen* 8/20, 22/2, *Ex* 25/29, 30/9, *Lev* 2 arg (59); y tamżego [*Izaaka*] mnie ofiáruy/ zápaloną ofiárą ná iedney gorze/ którą ia opowiem tobie. *BibRadz Gen* 22/2, *Gen* 8/19[20], *Lev* 7/29, 19/5, 23/16, *Num* 15/3 [2 r.] (15); Nie ofiáruy ze złego nabycia ofiáry w domu Bożym. *BielKron* 36v; Człowiek który człowieká zábije/ á nie ofiárowałby ofiáry v drzwi kościelnych/ będzie winien krwie iego. *BielKron* 39, 32v, 38, 39, 76; *SarnUzn* D3; *RejAp* 60v; *RejPos* 210v; *WujJud* 150, 240; *BudBib Lev* 6/26, 7/11, 17/5 [2 r.], 21/21, *Deut* 33/19 (11); Ze/ co mi drógę zaydzie/ będę ofiárował Bogu ofiárą krwáwą. *Zawjeft* 6; *LatHar* +8; *KołakSzczęśl* B3v; ABowiem zakon [...] nigdy nie może tymi ofiárąmi ktore ná káždy rok wftáwicznie ofiáruią/ dofkonálymi vczynić tych którzy k nim przyftępią *WujNT Hebr* 10/1, s. 34, 39, 194, *Act* 7/42, *Hebr* 5/1, 8/3 (10); *JanNKarGórn* G4; *SkarKaz* 349b.

»ofiarować [co] na ofiarę, za ofiarę, ku ofierze« [w tym: *Panu* (1)] = *offerre pro sacrificio PolAnt* (7:2:3): *Leop Lev* 14/31, *Num* 6/11; y ofiárował go zá ofiárę paloną miáfto fyna fwego. *BibRadz Gen* 22/13; Przytemże chlebie ofiárowác maćie [...] dwu Skopow/ ku paloney ofierze Pánu *BibRadz Lev* 23/18, *Lev* 23/19, *Num* 15/8, 24; *BielKron* 37v, 38, 39; Ofiárował [...] Kozlá iednego ná (ofiárę) zá grzech. *BudBib Num* 7/22, *Lev* 7/12.

»palić (a. zapalić, a. zapalać) ofiary; spalić (a. zapalić) ku ofierze, w ofiarę, za ofiarę, ofiarą; zażegać na ofiary; ofiara się (s)palila, by(wa)ła palona; (za)palenie ofiary« [w tym: *komu* (7) – *Jehowie* (3), *Panu* (2), *Bogu* (1)] = *adolere in holocaustum Vulg; immolare in holocaustum PolAnt* [szyk zmienny] (11;2:1:1:1;3:3;4): *LubPs* ee3 marg; W dobryc też był obyczay to Saul chciał dzyálác/ Gdy wzywał miáfto Sycelek/ ofiáry zápalác. *RejWiz* 182v; *Leop Gen* 22/3, 6, *Ex* 30/28, *Lev* 1/9, 13; á fpalifz tłuftość ich ku ogniftey ofierze zá wdzięczną wonność Pánu. *BibRadz Num* 18/17, I 5b marg, 1.Reg 6/14, 2.Mach 1/23, 31; *Mącz* 157b; Pálcie ofiáry/ buduycie ołtarze/ iáko żydowie czynili. *RejPos* 14, 295; Cálopalenie infzy tłumácze paloną offiárą zową/ ále nie práwie y to krzczy/ bo każda offiárą bywała palona. *BudBib* b4v; bo żadnego kwáfu/ y żadnego miodu/ nie będziecie zázegác ná ognifną ofiárę Iehowie *BudBib Lev* 2/11, I 41b marg, *Lev* 2/9, 7/5, 2.Par 29/27, 2.Mach 1/31; *ModrzBaz* 10 marg; Byś ofiar požądał/ palił bych ofiáry: Ale wiém/ że máło dbałz o tákie dáry. *KochPs* 77, 149, 165; *SkarŻyw* 492.

»pełnić ofiarę [zawsze: *Panu Bogu*]« = *reddere votum Vulg* (2): A będę pełnił panu bogu żądliwe ofiary moie przed wffýtkim ludem iego *WróbŻołt* 115/14, 115/18.

»ofiárę, jako ofiarę przyjąc (a. przyjmowác)« = *acceptare sacrificium Vulg; accipere sacrificium PolAnt* [szyk zmienny] (17:2): *WróbŻołt* Q3; *Leop Num* 16/15, *Ps* 50/21 [2 r.], *Sap* 3/6; Przyimiż ofiárę zá wizytek lud twoy Izráelki thobie ofiárowaną *BibRadz 2.Mach* 1/26, *Sap* 3/6; s czego bądź Pan Bog pochwalon ná wieki od mego narodu/ że taką ofiárę od náiu raczy przyjmowác. *BielKron* 12v, 3, 77v; *DAwid* [...] Pánu fweemu przypominác raczy: Iz dałćibych ia thobie moy miły Pánie

wiele wołow y bóránow zá grzechy fwoie/ ále ia wiem iż thy ofiáry żadney wdzyęcźnie ni od kogo nie przyjmiełz/ poki nie zbudue w łercu fwoim pokorney á vniżoney myłli fwoiey. *RejPos* 328v, 10v, 47, 56v; *BudBib Sap* 3/6; *KochPs* 77; *ZawJeft* 47; *LatHar* 166; *WujNT* 424; *SkarKaz* 158a.

»rzezać (a. porzezać, a. zarzezać) ofiarę, ku ofierze, na ofiarę; (będzie) rzezana, zarzniona ofiara« [w tym: *Panu* (1)] = *mactare oblationem; mactabitur holocaustum PolAnt* [szyk zmienny] (2:2:1;1:1): A ile kroć zárnione ofiáry oddáwác będącie/ thedy lię ták przy káżdey łprawowác macie. *BibRadz Num* 15/12; *Cultrarius* alias *victimarius*, Rzeźnik v żydów który ná ofiáry byđło rzezał. *Mqcz* 71b; wšzytko porzezano ku ofierze Pánu [omnia in sacrificium Domini]. *BudBib 3.Esdr* 8/66[67], *Lev* 6/25, 7/2, 14/13, *Eccli* 34/22.

»sprawowác (a. sprawić, a. odprawowác) ofiarę; ofiara bywa (a. była) sprawowana (a. sprawiona, a. odprawowana); sprawowanie ofiar(y)« [w tym: *Panu* (12), (*Panu*) *Bogu* (2), *przed Panem* (2)] = *offerre sacrificium a. hostiam PolAnt, Vulg; offerre oblationem a. victimam, intendere a. purificare a. sacrificare sacrificium, sacrificare victimam; hostia a. libatio a. sacrificium offertur PolAnt* [szyk zmienny] (48;4;4): *LubPs* G2v; A iż przywodziłz káplány s łtárego zakonu/ ktorzy byli winni przod łie otzyściác/ á niłłi ofiáry fwoie łprawowác. *KrowObr* 225v; Ale ieliż tá ofiárá będzie z owiec ku łprawowániu łpokoyney ofiáry Pánu/ [...] thedy iá niech ofiáruie zdrowá. *BibRadz Lev* 3/6; Y łpráwi z niey zápaloná ofiárę Pánu *BibRadz Lev* 3/14; Aby ták ofiáry były łprawowane Bogu nawyzłzemu/ zá krolá/ y zá iego dźieci *BibRadz 3.Esdr* 6/31, *Gen* 4/4, I 3a marg, *Lev* 3/3, 9, 7/38 (33); *RejAp* 90; *RejPos* 32; Przetolż potáiemnie ofiáry łprawowáli fynowie ludzi fwiętych *BudBib Sap* 18/9, b4 [2 r.], *2.Par* 29/24, *3.Esdr* 4/52, 8/65[66], *Eccli* 35/13 (11); *CzechRozm* 35v, 82v, 120v, 171v; Ty Sem modł łie/ ofiáry odpráwu/ y piłmem łie fwiętym zábawiy iáko KApłan. *StrykKron* 6; *WujNT* 456, *Hebr* 7/27, 9/6.

»wej(ż)rzeć na ofiarę« = *respicere in oblationem PolAnt* [szyk zmienny] (4): *BibRadz Gen* 4/4, 5; *SkarŻyw* 263; Ná modlitwę twoię włzy zátkam/ ná ofiárę twoię iáko Kaimowę nie weyźrzę: ieliś brátu twemu nie życzliwy. *SkarKazSej* 672a.

»zabi(ja)ć (a. bić), zabicie na ofiarę; zabi(ja)ć (a. bić) ofiarę; zabijanie ofiar; zabity ku ofierze; zabijany w ofiarach« [w tym: *Panu* (2), *Bogu* (1)] = *caedere victimam, immolare hostiam Vulg* (6:1;3;3;3;3): *HistJóz* Ev; *TarDuch* D3v; Zábił thedy Krol Sálomon wołow na ofiárę dwá y dwádzieściá tyfięcy *Leop 2.Par* 7/5, *Num* 6/17, *Is* 66/3, *Ier* 33/18; ktoby śmiał ielć tłuftolć byđłeciá zábitego ku ofierze paloney Pánu/ [...] niechay będzie łtrácon z połrzod ludu łwe⁸⁰. *BibRadz Lev* 7/25; *BielKron* 38; *SarnUzn* D3; iż też záwždy łkoro odpoczátku/ [*Chrystus*] iuż práwie iákoby zabiány bywał w onych ofiárách ktore wierni Bogu oddawáli *CzechRozm* 24; *SkarŻyw* 285; *CzechEp* 50; *WujNT* 794 marg.

Wyrażenia: »ofiara (*Panu*) Bogu, Panu, Jehowie, pańska, przed Panem (Bogiem), boża (a. boska), Bogu Ojcu« = *oblatio Domini Vulg, PolAnt* (41:40: 7:5:3:2:1): *KromRozm I N4*; *Leop Lev* 1/14, 2/3, *1.Esdr* 6/9, *Eccli* 50/15; Ktemu áby z dolney Syriey y Feniciey dawano im dań ná ofiáry Páńłkie przez Zorobábelá łprawcę ná ofiáry Páńłkie/ ná cielce/ ná łkopy/ y ná bórány. *BibRadz 3.Esdr* 6/29; Nápułzczał theż [*Noe*] do okrętu żwirzát/ ptakow/ y wšzytkiego żywego łtworzenia [...] po łiedmi

par (á to dla ofiary Pánu Bogu drugie) *BielKron* 4v, 30; *LatHar* 128. Cf *Zwroty* (może zależne od czasownika).

»dobrowolna ofiara« = *spontaneum PolAnt* [szyk 3:2] (5): *BibRadz Num* 15/3; Míza iest słowo wzięte z Zydowskiégo ięzyká/ bo Zydowie ofiary dobrowolné zwáli Míách *BialKat* 348v *marg*; *BudBib Num* 29/39, *Deut* 12/6, 17.

»dom ofiary, ku ofiaram« = *domus sacrificii Vulg, PolAnt* (1:1): *Leop 2.Par* 7/12; Wyfluchałem modlitwę twoię/ y obrałem^m miéсце to łobie zá Dom ku ofiaram *BibRadz 2.Par* 7/12.

»krwawa, (za)bita, ze krwie uczyniona, rąbana, wyteczna ofiara« [w tym: *krwawa zabita* (1)] = *hostia Vulg, PolAnt; victima, sacrificium Vulg* [szyk 19:8] (15:10:1:1:1): y tám że offiárowác będziecie/ zupełne offiary y też witeczne [*offeretis ... holocausta et victimas vestras*] *Leop Deut* 12/6, 4.*Reg* 16/15, *Act* 7/42; *BibRadz Hebr* 9/9; Też ofiárowáli ná zábitą ofiárę Cielcow XIII *BielKron* 39, 37v, 38, 39; *RejAp* 8v, 109; A w teyći fie tho on wonności kochał/ [...] kthora mu przychodziła z onych ofiar ze krwie wczynionych *RejPos* 104, 87v, 348v; Abowiem takowe krwawe ofiary ofiárowáli kápłani z obrzędu Aaronowego. *WujJud* 150; *SkarŻyw* 284; Wtora rzecz y vpewniánie o dániu człowieká obiecánego od Bogá: [...] były one wżytkie krwawe zakonne ofiary: ktore nie Bogá iákiego znaczyły/ [...] ále człowieká/ ktory ná to był od Bogá y fprawiony y dány: żeby był zábity (*marg*) Ofiary byte znaczyły człowieká nie Bogá. (-) *CzechEp* 297; *ZawJest* 6, 19, 42; *WujNT* 287, *Act* 7/42, *Hebr* 5/1, 8/3, 9/9, 10/11; *SkarKaz* 156a.

»ofiara napojna (a. napojowa), mokra« = *ofiara z wina; libamen Vulg, PolAnt; libamentum, libatorium Vulg; libatio PolAnt* [szyk 9:8] (9:8): offiárując póspołu kóř przálnych chlebow/ y Napoyne offiary ktore przy tym zwykły bywác. *Leop Num* 6/17, *Ex* 25/29, 30/9, *Lev* 14/20, 31, *Num* 6/15 (9); tedy wżytko zgromádzenie má ofiárowác Cielcá ku ofierze paloney zá wdzięczną wonność Pánu/ fpołu z fńiedną y z mokrą ofiárą według zwyczáiu *BibRadz Num* 15/24, *Lev* 23/18, *Eccli* 45/19, 1.*Mach* 1/47; Nácżynicie też nacżynia [...]. Niektore z nich będą ná kóřztowánie ofiar mokrych/ drugie ná wylewánie krwie. *BielKron* 33; *BudBib Ex* 30/9, 1.*Mach* 1/47; *BudNT Philipp* 2/17.

»óltarz ofiar(y), ku paleniu ofiar, dla ofiar, do ofiar, na ofiary; stoł ofiar« = *altare holocausti Vulg, PolAnt; mensa ad holocaustum PolAnt* (10:1:1:1:1): Aaron záfie y fynowie iego/ palili zápal wonny ná óltárzu zupełnych offiar *Leop 1.Par* 6/49, *Lev* 8/28, *Ez* 43 *arg*; Ktemu [*niech sprawiá*] y Óltarz do palonych ofiar *BibRadz Ex* 35/16, *Ex* 30/28, 31/9, *Lev* 4/7, 2.*Par* 4 *arg*, *Ez* 40/42, 1.*Mach* 4/44; *BielKron* 33 *marg*, 35v [2 r.], 38v; Oczýściliřmy wżytek dom Iehowy y óltarz ku paleniu ofiar *BudBib 2.Par* 29/18.

»pirworodna ofiara« (1): A cí wykupieni fą iáko pirworodną ofiárą ze wżythkich ludzi *RejPos* 342v.

»ofiara ranna (a. poranniejsza)« (2): *BudBib 2.Par* 2/4; ná proznowániu Szábát záfádzić/ a ofiárę poránnieyfzą y odwieczorną podeptác/ ktora Szábátowi przydána była. *CzechRozm* 100v.

»szabatnia ofiara« (1): Iefzcze też y to niemniey rozumowi ludzkie^{mv} przeciwna/ zá fámo fie Sobotnie proznowánie chwytác [...]/ á fzábátne ofiary y infze Ceremonie precz odrzucác *CzechRozm* 101.

»ofiara śniedna, chlebowa, zbożna, jidna« [w tym: *zbożna abo chlebowa* (1)] = *ofiara w postaci mąki zmieszanej z oliwą lub wypieczonych placków; sacrificium Vulg, PolAnt; oblatio, victima Vulg* [szyk

26:7] (22:6:5:1): weźmie [...] ná offiárę chlebową [*tres decimas similae in sacrificium, quae conspersa sit oleo*] / trzy dziefiąte części od miary Effi/ białey mąki *Leop Lev 14/10*; że ołtarz Miedziány kthory był vczynił/ niemogł wlie wziąć zupełnych y zbożnych offiar/ y tłuściości. *Leop 2.Par 7/7, Ex 30/9, Lev 2 arg, 1, 14/19, 21 (11)*; A dary iego były/ Miłá srebrna [...] / á Czálzá srebrna [...] / ná ktorých było pełno mąki czyłtey nágnietáney z oliwą ku ofierze śniedney. *BibRadz Num 7/49, Lev 7/37, 23/13, 16, 18, Num 4/16 (18); BudBib Num 7/25, 31, Eccli 50/15, 1.Mach 1/47.*

»ofiara za umarłe« [szyk 3:1] (4): w Księgách Máchábeuszowych/ powiáda czytamy/ że była czynioná ofiárá zá vmárłe. *WujJud 200v, 240; SkarŻyw 492; SkarKaz 382a.*

»ofiara uroczysta« = *sacrificium a. victima solemnis Vulg* (3): Puść mię bo offiárá vroczyłtha ma być w mieście moim *Leop 1.Reg 20/29, 1.Reg 20/6*; ieżdżálá z mężem fwym ofiárowác ofiáry vroczyłtey [*ascendere ad immolandum hostiam*]. *BudBib 1.Reg 2/19.*

»ofiara wieczorna (a. odwieczorna)« [szyk 2:2] (4): *LubPs ee3; BibRadz 2.Par 2/4*; álem fiedział będąc łmętny áłz do ofiáry wieczorney [*ad sacrificium vespertinum*]. *BudBib 3.Esdr 8/71; CzechRozm 100v.*

»ofiara zakonna, Starego Zakonu, Starego Testamentu, stara« [szyk 27:4] (15:13:2:1): Ototz iá iuż tobie zákonných offiár nieoffiaruię/ ale ciało moje niewinné/ na krzyżu okrutnie rozbiteé. *OpecŻyw 139v; WróbŻółt Q3, Q4 [2 r.]; LubPs H3, P4v, P5v marg; BibRadz *6v, I 303d marg, Hebr 9 arg*; iż áni ony ofiáry zakonu łtárego/ áni żadna krew/ ktorą rozmáicie wylewáli/ [...] tego przeiednáć nie moglá nigdy temu nędznemu narodowi ludzkiemu *RejPos 89, 47 marg, 87v, 102v; WujJud 179v, 233 marg, Mm8v; CzechRozm 95v, 165, 169v; CzechEp 297; ArtKanc D18*; Dla niedołkonáłości ofiar łtárego testámentu. [...] Pokázuie potrzebę nowego. *WujNT Hebr 10 arg, s. 34 [2 r.], 287, 319, 322, 773*; Ofiáry łtáre grzechu nie gładziły *SkarKaz Oooo2a, 608a.*

»(za)palona (a. zapalana), ognista, zapalna ofiara« = *ignitio, oblatio ignita a. incensa, sacrificium PolAnt* [szyk 25:9] (16:14:4): Niech przeniknie modlitwá ma ku twej świętey obliczności/ Iák zápalona ofiárá ná czeń thwoiey wielmożności *LubPs ee3*; Będziecie też przez fiedm dni łpráwowác palone ofiáry Pánu *BibRadz Lev 23/8*; Oddálz też ku zákrapiániu połowicę Hinu winá zá ognifą ofiárę/ dla wdzięczney wonności Pánu. *BibRadz Num 15/10, Lev 3/3, 5, 9, 11, 14 (15)*; wzedł do kościoła y vbrał łie w kápłáńkie odzienie/ czynił zapálne ofiáry ná złotym ołtarzu nie będąc kápłanem. *BielKron 88, 35v, 37v, 38v; RejPos 295, 348v; KuczbKat 355*; Každý mążz wktorym wádá [...] niech nieprzyłtepuie ofiárowác ogniftych ofiar Iehowie *BudBib Lev 21/21, Lev 2/2, 9, 10, 11, 6/17 (10); LatHar 245.*

»zwierzchn(i)a (a. zwierzchowna) ofiara« [szyk 5:3] (8): vpomina nas thu Płálmifá/ ábychmy nie tymi zwierzchownymi ofiárámi okázowáli wdzyęczność łwá Pánu *LubPs X*; kthorzy łię iefczze zwierzchownemi ofiárámi báwili *BibRadz II 95d marg*; z ktorých łłowek pierwłze znáczy v Máláchialzá w pierwłzym/ ofiárę zwierzchnią *LatHar 74; WujNT 39 marg, 89 [2 r.], 563, Aaaaaa3.*

Zestawienia: »ofiara chwały« = *hostia a. sacrificium laudis Vulg, PolAnt (15)*: Ofiaruy ty panu bogu ofiárę chwały *WróbŻółt 49/14 [przekład tego samego tekstu: KromRozm II, LubPs N3, Leop, LatHar], 49/23, 106/22, 115/17; KromRozm II 12v; LubPs N3, N3v, aa2*; Offiárá chwały vcći mię *Leop*

Ps 49/23 [przekład tego samego tekstu: WróbŻółt, LatHar], Ps 49/14, 106/22; BibRadz Ps 115/17; BudBib Eccli 35/2; LatHar +8 [2 r.].

»ofiara dnia czterdziestego« = *ofiara po narodzeniu się dziecka składana w 40 dni po narodzinach chłopca i 80 dni po narodzinach dziewczynki (1)*: Wefel fię y z dára fwego/ Z zanieśienia Syná twego/ Z ofiárą dnia czterdziętego. LatHar 494.

»dorocznia ofiara« = *ofiara dni, ofiara roku lub ofiara wotywna (1)*: Potym Elkaná mąż iey fzedł y ze wżytkiem fmem domem/ áby Pánu oddał doroczną ofiarę [*hostiam anniversariam*] y flub fwoy. BibRadz 1.Reg 1/21.

»ofiara za grzech, za występ(ek), ku odpuszczeniu grzechow« [w tym: za grzech i za występ(ek) (7)] = *hostia a. oblatio a. sacrificium pro peccato Vulg, PolAnt; hostia a. oblatio pro delicto PolAnt; holocausta pro peccato Vulg* [szyk 68:3] (62:15:1): MurzHist R4; Leop Lev 14/19, Hebr 10/26; Ofiárá zá grzech niewiádomości. BibRadz Lev 4 arg, Lev 7/37, 8/2, 12/6, 8, 19/21 (18); BielKron 37, 37v, 38v [2 r.], 70; RejPos 102v, 210v; ofiáry ku odpuszczeniu grzechow/ íamy przez się niebyły doftáteczne WujJud 233, 233; Íako (ofiárá) zá grzech tak zá wyftępek/ zakon ieden im (ieft/) BudBib Lev 7/7; Y wezmie ofiáownik krwi oney ofiáry zá wyftępek/ y włoży (iey) ofiáownik ná miękkość vchá práwego BudBib Lev 14/14, Ex 30/10, Lev 6/17, 25 [2 r.], 26, 30 (29); iż oná [płowa jałowica] áczkolwiek zacną byłą ofiárą zá grzechy wżytkiego ludu: bo ług z popiołu iey vczyniony grzechy gładził tych ktorzy nim pokropieni bywáli. CzechRozm 171v, 101; KochPs 59; Przetoż zá grzechy iuż ná wieki ofiárá nie ma być/ gdyż ie on z nas iuż raczył zgładzić ArtKanc D18; WujNT Hebr 5/1, 7/27, 10/6, 8, 18, 26; SkarKaz 349b.

»ofiara poświęcenia (a. poświęcania)« = *ofiara wyświęcenia, czyli wprowadzenia na urząd kapłański; oblatio consecrationis Vulg, PolAnt (2)*: wżiawłfy [te rzeczy] z rąk ich/ ípalil ná ołtarzu offiar zupełnych: dla te^{go} że byłą offiárá poświęcenia Leop Lev 8/28; BibRadz Lev 7/37.

»ofiara spokojna (a. pokojna), dziękowna, za pokój, [zapokojna, zapokojnych, zbawienna]« = *twz. ofiara biesiadna, którą składano przez częściowe spalenie zabitego zwierzęcia, pozostała zaś część była spożywana przez kapłanów i ofiarującego, co podkreślało wspólnotę Izraelitów z Bogiem; (hostia a. victima) pacifica, sacrificium pacificorum Vulg, PolAnt; sacrificium confessionis, victima pacificorum PolAnt* [szyk 31:15] (27:12:2): Tedy fie ogoli Názáreus/ (to ieft poświęcony)/ [...] y weźmie káplán włofy iego a wrzuci ná ogień/ ktory podłożon ieft offierze fpokoyney. Leop Num 6/18, Num 6/14, 17, 1.Reg 11/15, 2.Reg 24/25, 3.Reg 3/15 (9); Kto fwą ofiárę fpokoynąbędzie ofiárował Pánu/ niechayże przyniełie Pánu dar ku ofierze zá pokoy fwoy. BibRadz Lev 7/29, Lev 3/3, 6, 9, 37, 19/5 (14); Vczynił tedy ołtarz y ofiárę pokoyną Dawid ku czći á chwale Bożey ná onym mieyfcu BielKron 73v, 38, 45, 64v, 70, 76v; Zás ten (ieft) zakon ofiáry dziękowney/ [...]. Iełli ná dziękowanie będzie iá ofiárowác/ tedy będzie ofiárowác ná ofiárę dziękowną plácki przáłne oliwą rozmiełzone/ y krepie przáłne/ oliwą mázáne/ y białą mąkę prázoną/ plácki oliwą rozmiełzone. BudBib Lev 7/11-12, Lev 10/14, 17/5, Num 7/17, 23, 29 (17); [kto ofiáruie ofiárę zapokoynych PANV/ niech zaráz ofiáruie y obiátę WujBib Lev 7/29; łopátkę ktorą oddzielono/ ieśc będziecie [...]: bo tobie y fynóm twoim odłożoné íą z ofiár zbáwiennych [*de hostiis salutaribus*] (*marg*) to ieft zapokoynych (—) fynów Izráelowych WujBib Lev

10/14; Ofiarował też Salomon trzy króć ná káždy rok całopalenia y zapokoyne ofiáry ná ołtarzu *WujBib 3.Reg 9/25*].

»ofiara ślubowna (a. poślubiona)« = *rodzaj ofiary biesiadnej z okazji ślubu złożonego Bogu; sacrificium, votum PolAnt [szyk 1:1] (2): BibRadz Num 15/3; Te (ofiáry) czynić będziecie Iehowie ná wroczyłte święta wálze/ okrom flubownych (ofiar) wálznych BudBib Num 29/39.*

»ustawiczna ofiara« = *ofiara całopalna ofiarowywana codziennie rano i wieczorem; iuge holocaustum a. sacrificium PolAnt [szyk 3:2] (5): BibRadz 1.Esdr 3/5; iákie było ono łtárego zakonu kápłaństwo/ máiąc w łobie mázanie/ święcenie vbiorow/ ofiáry wftáwiczne/ y inłzych Ceremoniy bárzo wiele. WujJudConf 147; BudBib Dan 12/11; CzechRozm 169v; oná to iest ofiárá/ [...] ktorą Dániel wftáwiczną ofiárą názwał LatHar 75.*

»zupełna, palona (a. zapalona), cało(s)palona (a. calespalona), cała, do palenia ofiara« = *ofiara składana przez spalenie (najczęściej zabitego zwierzęcia) w całości; holocaustum Vulg, PolAnt, Mącz, Calep; holocaustoma Vulg, Cn; hostia, oblatio, victima holocausti Vulg; holocaustum hostiae, sacrificium totum PolAnt [szyk 57:56] (54:50:7:1:1): WróbŻołt 19/4; I wfyłtkiego zaráz báráná łpalił ná ołtarzu/ przeto yż był zupełną offiárą nawdzięcznieyłsey woni Pánu Leop Lev 8/21, Gen 8/20, 22/2, 3, 6, 7 (51); przynieście przed Páná báránká łońszczaká zdrowego ku ofierze paloney. BibRadz Lev 23/12; Cále ich ofiáry bywały wftáwicznie dwa kroć odpráwowáne przez dzień. BibRadz Eccli 45/16, Gen 22/2, 3, 6, 8, 13 (48); Mącz 157b; Otoż ia też budowác mam dom imieniowi Iehowy [...] dla ofiár całopalonych ránych y wieczornych BudBib 2.Par 2/4, b4v, 2.Par 1/6, 3.Esdr 4/52, Sap 3/6, 1.Mach 1/47; CzechRozm 83v; Calep 486a; LatHar 166 [2 r.], 652; WujNT Mar 12/33.*

Szeregi:»całopalenie i (a, abo, ani) ofiara« = *holocaustum a. holocaustoma et (a. vel) sacrificium, holocaustum et victima PolAnt (9):* ktory przynofić będzie całopalenie ábo ofiárę. *BudBib Lev 17/8, Num 10/10, 1.Reg 15/22, 4.Reg 5/17, 1.Par 21/26, 2.Par 29/24, Ier 6/20, Ez 46/2; Cálópalenia/ y zá grzech ofiáry/ nie vpodobályć fię. WujNT Hebr 10/6. [Ponadto w połączeniach szeregowych 6 r.]*

»ofiara, (i) ceremonia« [szyk 6:1] (7): á iáko miał być zgłádzon á odrzucon zakon łtáry z yego ofiárámi y ze wlytými cerimoniámi. *LubPs N2v; BibRadz I 303d marg, Hebr 9 arg; RejPos 10; CzechRozm 101; A ták nie odrzucác Pan [...] ceremoniy nowe^{go} zakonu: ále tylko ofiáry y ceremonie łtárego zakonu. WujNT 319, 563. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]*

»dar i ofiara« = *munus et hostia PolAnt, Vulg, donum et sacrificium Vulg [szyk 7:1] (8): LubPs E4; Nam iuż tákowych dárow y offiár niepothrzebá oddawác/ poniewálz Pan Kryłthus [...] łam łiebie oddał y offiárował Bogu Oyca ras ná krzyżu. KrowObr 141v; BibRadz I 456b marg, Hebr 9/9; chociay wiele dárow y rozlicznych ofiar dawał zá to oczýscienie łwoie RejAp 8v; WujNT Hebr 5/1, 8/3, 9/9. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]*

»dziesięcina i ofiara« (2): á gdy łie wrocę/ dzyefięciny dáwác y ofiáry czynić będę ze włzego dobrá łwego *BielKron 14v; WujNT 93. [Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.]*

»ofiary i dzięki; ofiary z dziękami« [szyk 2:1] (2;1): Przyłzedłzy nád łtudnię przyłięgi/ vczynił ofiárę z dzyękámi Pánu Bogu włzechmocnemu. *BielKron 17v, 77v; podzcie á przywiedzcie ofiary y dzięki [victimas et laudes] do domu Iehowy BudBib 2.Par 29/31.*

»ofiara i (a, a(1)bo) kadzenie (a. kadzidło)« = *tus et oblatio Vulg* [szyk 4:3] (7): *KromRozm I O*; Proźby/ áby Pan wdzyęcźnie przyjął modlitwę náfzę/ iáko wdzyęcźne zápalenie kádzydłá ábo ofyar. *LubPs ee3 marg*; *BibRadz 4.Esdr 3/24*; *RejPos 298v*; *KuczbKat 355*; żeby nikt obcy á znarodu Aaronowego nieidący [...] ofiáry á kádzenia czynić nieśmiał *SkarŻyw 492, 491*.

»modlitwa (a. modła) i (a, ani) ofiara« [szyk 8:1] (9): *Iadelus [...]* wezwáwfszy Zydow vftháwił im poft przez trzy dni/ áby naboźnemi modlitwámi y ofiárámi Bogá wzywáli [*cum supplicationibus et immolationibus deum invocare*]. *HistAl Cv*; *Leop Eccli 35 arg*; *RejAp 175v*; Wymyflálicie dziwne modły á dziwne ofiáry/ ktoremiſcie chcieli gniew Páńki vbłágáć *RejPos 12*; *RejZwierz 264v*; *SkarŻyw 491*; *WujNT 194, 424*; *SkarKaz 382a*. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»ani msza, ani ofiara« (1): Drugie bączmy/ iż chocia y to był kápłan/ nie dufał á ni mřzam/ áni ofiáram ſwoim *RejPos 258*.

»ofiara i nabożeństwo« [szyk 1:1] (2): áby tám oſobliwe nabożeństwo y ofiáry Bogu vczyńił. *SkarŻyw 348*; *WujNT 103*. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»ofiara ani obchod« (1): A niepotrzebuiefz zá to żadnych ofiar/ áni żadnych obchodow *RejPs 60v*. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»ofiara i (albo) obiata (a. obieć)« = *sacrificium et oblatio PolAnt*; *hostia et oblatio Vulg* [szyk 6:1] (7): Vczynicie teź ołtarz obieci álbo ofiárom z deřczek z drzewá Setim *BielKron 33, 70*; *BudBib Lev 14/21, 1.Reg 2/29, Am 5/25*; Iź miáfto onych wřzytkich ofiár y obiát ftárego teřtámentu/ ciáło iego teraz ofiáruią *WujNT 773, Hebr 10/5*. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»ofiara i obrzęd« [szyk 1:1] (2): [*Zakon Mojřeszowy*] wřlyftkim pořtępkym obrzędow y ofyar ſwoich yego [*Chrystusa*] řprawę y dofyc vczynyenyé zá grzechy wřłech ludzi známyenował. *KromRozm II e4, k*. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*]

»ofiara i (albo) ſłużba (a. pořługa)« [szyk 3:2] (5): *RejPs 74*; *KromRozm I N4*; Czyńcie ofiárę álbo pořługi Bogu ſwemu w te y zemi. *BielKron 29v*; gdzie [*w Jeruzalem*] ofiárom y řłufzbie Bożey prawdziwey/ mieyfce od Bogá náznáczóno było. *SkarJedn 15*; *SkarKaz 157b*.

»ofiara i (albo) ſwiátość« [szyk 1:1] (2): Ořtrzegayże ábyř ná inych mieyfcach tych ſwiátości álbo ofiar nie czynił *BielKron 39*; *GrabowSet X2*. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»zakon (a. zakonna sprawa), (a, ani, i) ofiara« [szyk 6:1] (7): ktore [*grzechy*] ofiárámi á zakonnemi řprawámi zgłádone być nie mogły *LubPs L2 marg, P4v*; *BibRadz *6v*; ktorzy dufáli w zakonach á w ofiárach ſwoich *RejPos 10v, 8, 57, 251v*. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*]

Przen (16) : Mądroć dom zbudowála/ ſiedm řłupow řciofała/ Ofiáry řpokłádála/ wino pomieřzáła *BielKom B6*; *Leop Soph 1/7*; Mord kthory řię dzieie nád thymi kthorzy dla grzechow řwych bywaią mordowani názywa prorok ofiárą. *BibRadz I 408c marg, Ier 46/10*; *BielKron 3*; bliſko dzieñ Iehowy/ poniewaź zgotował Iehowá ofiárę/ y pořwięcił wezwáne ſwoie. *BudBib Soph 1/7*; Pięknými řłowy w grzechu ofiáry řzukaćie *ZawJeft 35*; Obácz iáko řá iáłmuźny Pánu Bogu wdzięczne [...]. Bo ták řřtawiają řię nieiáką ofiárą/ bárzo wonną y przyięmną Pánu Bogu. *WujNT 693*.

ofiara czego (1): zyemłkie řobie obrał [*miasto*] Kaim przez pracą łákomřtwá [...]/ á Abel niebiefkie przez ofiárę włáfnego řywotá. *BielKron 3*.

ofiara czyja (1): pokuty Iádámowey náfláduymy/ ofiárą fię Ablową/ ktora Chryftus ieft/ fzczyćmy *SkarŻyw* 263.

Zwrot: »czynić ofiary [czemu]« (1): A dlá thego czynić będzie ofiary niewodowi fwemu/ á będzie kádźić fięciam swoim/ iż przez nie obfithego zyłku/ y hoynego pożywienia doftał. *BibRadz Hab* 1/16.

Wyrażenia: »ofiara bita« (1): choć mię iáko mokrą offiárę leią ná offierze bitey [*super hostia*]/ [...] ráduię fię ze wźemi wámi. *BudNT Philipp* 2/17.

»ofiara pańska, Jehowy« = *kara zesłana przez Jahwe; victima a. hostia Domini Vulg; sacrificium Domini PolAnt* (2:1): Miecz Páńfki nápił fię krwie [...]: bo offiárá Páńfka w mieście Bozrá/ y zábijanie wielkie w ziemi Edomskiej. *Leop Is* 34/6, *Soph* 1/8; Y będzie wdzień offiary Iehowy/ że náwiedzę do ksiąząt/ y do fýnow krolewfkich/ y do wźech ktorzy fię obłoczą w odzienie cudzoziemskie. *BudBib Soph* 1/8.

»ofiara oczyszciająca« (1): opuścić niespráwiedliwość/ ieft ofiárá oczyszciająca [*propitiatio*]. *BudBib Eccli* 35/3.

a. *Ofiara Melchizedecha, księcia kananejskiego, sprawującego władzę kapłańską za czasów Abrahama* (9) : Zá ktore [zwycięstwo] kápłan Melchifedech dziękuiąc/ ofiárował P. B. chleb y wino: ofiárą oną wyznawáiąc moc Bożą *SkarŻyw* 284; oná to ieft ofiárá/ ktorą kápłan nawyźszy przed Zakonem Moyzełzowym Melchifedech w chlebie y w winie figurował *LatHar* 75; *SkarKaz* 156a *marg.*

ofiara za co (1): *SkarKaz* 156a *cf Szereg.*

ofiara czyja [w tym: *G sb i pron* (3), *ai poss* (2)] (5): *WujJud* 149v; Melchifedech co zá kápłan był y iaka ofiára iego. *SkarŻyw* 284 *marg*; *Przecz Páweł S.* nie wípomina ofiary Melchifedehowej. *WujNT* 760 *marg*; A też żadney inney ofiary Melchifedehá nie mamy wedle ktorey kápłanem był/ iedno tę chlebá y winá. *SkarKaz* 156a, 156a.

Szereg: »dzięka i ofiara« (1): Bo Abráhám [...] nie potrzebował proftego chlebá y winá/ ále dzięki kápłáńfkiey y ofiary zá zwycięstwo potrzebował. *SkarKaz* 156a.

b. *Śmierć Chrystusa na krzyżu* (214) : áby ras ná krzyżu dofić vtznyił zá grzechy wźyftkiego fwiátá przes onę iedyną offiárę *KrowObr* 185v; tym obyztáiem/ prości ludzie niemáią nic do pámiátki oney nadroflífzey offiary y niemáią nic do Páná Iezu Kryftulá vkrzyżowánego *KrowObr* 201, 51v, 191v, 200v, 201; *Leop Hebr* 10/14; *BibRadz* *6v *marg*; *BielKron* 38v; A w teyći fię tho on wonności kochał/ [...] kthora mu przychodził z onych ofiar ze krwie vczynionych/ figuruiąc mu onę wdzyęczną ofiárę á onę wdzyęczną wonność/ kthora mu miálá być vczyniona ze krwie onego iedynego á bárzo miłego fýná *RejPos* 104, 47, 133, 210v; *BiałKat* 296; *WujJud* 228v [2 r.], 230, 231v; *WujJudConf* 231v [2 r.]; *CzechRozm* 11v; *SkarŻyw* 112, 118, 263, 271; chćiałes też iáko niewinny báránek/ z obciążeniem od krzyżá/ ná ofiárę być prowadzony *LatHar* 278; Iedną ofiárą dołkonálymi vczynił ná wieki te ktorzy bywáią poświęćeni *WujNT* 773, *Hebr* 10 *arg*, 14, s. 773 [2 r.]; Iáko człowiek ofiarowány będzie y zábity: á iáko Bog ofierze oney da moc áby wźyftki grzechy fwiátá zgłádzilá. *SkarKaz* 515b.

ofiara czego (11): Oycuś fię/ ná krzyżu frogim/ ofiárował/ Ofiárą czyfności/ byś brzydkich rátwoał. *GrabowSet* O3v. Cf »ofiara ciała«, »ofiara krwie«, »ofiara męki i śmierci«, »ofiara ubłagania«, »ofiara zbawienia«.

ofiara komu (22): Itáwiay mu przed oczy onę wdzyęczną ofyárę iemu/ onę mękę niewinną fyná iego. *RejPos* 107v. Cf »ofiara Bogu Ojcu«.

ofiara czyja [= *spełniona przez Chrystusa*] [w tym: *G sb i pron* (23), *ai poss* (18), *pron poss* (8)] (49): Przeto dlá té méy ofiary/ łmiluy fię iuz nad nijmi oytcze námileyłfy. *OpecŻyw* 139v; *WróbŻółt* Gv, G2 [2 r.]; *RejKup* Sv; wywodząc [...] boftwo Kryftułowe/ y zacność kápłánftwá/ y dołkonáłość ofyáry y zakonu yego *KromRozm II* e3v; *LubPs* Z3v; *KrowObr* 188v; *BiałKat* 346, 351 *marg*; bo ácz fię Pan Chriftus ofiárował zá grzechy wżyfłkiego świátá/ á wżákże ofiárá iego nie ieft pożyteczná iedno tym/ ktorzy weń wierzą *WujJud* 232; *RejPosWstaw* 22v; *SkarŻyw* 262; *CzechEp* 66; *ArtKanc* D18 [2 r.]; *WujNT Hebr* 9 *arg*, Aaaaaa. Cf »ofiara Pana Chrystusowa«.

W połączeniach szeregowych (2): Toć łá ty łłowá/ kthorymi wftáwicznie łromoćicie y bluznicie mękę/ łmierć y iedyną ofiárę Páná Iezu Kryftuła *KrowObr* 177v, 188v.

W porównaniach (2):

~ *Jako comparandum* (1): A oprocz tego [...] Bogá/ żadne⁸⁰ infzego nie zmyśła: áni infzego Mefyalfá nam/ procz [...] Iezufá/ y ná śmierć iáko ná wdzięczną ofiárę wydánego/ záleca? *CzechEp* 288.

Jako comparatum (1): Oná ofiárá ná krzyżu ieft iáko ftudnia/ á tá ná ołtarzu iáko wiádro/ ktorým fię tá krew Pánłka czerpa *SkarKaz* 158a. ~

W charakterystycznych połączeniach: *ofiara błogosławiona, doskonała, gorąca, jawna, jedna (jedyna)* (25), *nadroższa* (5), *niepokalona, ostateczna, pokoj czyniąca, (nie)pożyteczna* (2), *prawdziwa (prawa)* (3), *prawdziwie skuteczna, przyjemna* (2), *straszliwa, wdzięczna* (14), *wieczna, wielka, zacna* (2), *żywa* (3); *ofiara człowieczeństwa Pana naszego, czystości; dobrodziejstwo ofiary, doskonałość, koniec, pamiątka* (8), *pożytek* (2), *skutek* (2), *uczciwość, uczestnik, zasługa* (2); *ofiarą darować [kogo], wypełnić się, zastąpić [kogo], zjednać*.

Zwroty: »dać, wydany na ofiarę« [szyk zmienny] (2:1): *CzechRozm* 95v; *CzechEp* 288; Abowiem godziło fię/ áby ten dla ktorego ieft wżytko/ [...] łprawcę zbáwienia ich/ przez wćierpienie dołkonáłym wczynił (*marg*) ábo dał ná ofiárę. G. (-) *WujNT Hebr* 2/10.

»ofiarą oczyścić; ofiara oczyszciająca« (1;1): Pan Chriftus ieft nawyższy Bifkup náłz/ który ofiárę nas oczyściáiącą ofiárował. *WujNT* 287, 770.

»ofiarę ofiarować; ofiarować się (a. sam siebie) ofiarą; ofiara (jest) ofiarowana; ofiarą ofiarowan« [w tym: *Bogu Ojcu* (9), *Panu Bogu* (2)] = *offerre hostiom Vulg* [szyk zmienny] (14;4;3;1): iedno łam pan Chriftus [...] łam fiębie/ za nas ofiarował/ wdzięczną ofiárę panv bogv. *SeklWyzn* D; *KrowObr* 201; *Leop Hebr* 10/12; ofiárowawłzy onę wdzięczną raz ná krzyżu dziwnie łprawioną ofiárę Bogu Oycu łwemu/ iuz teraz ofiárnie nędzne á łkrulzone łercá náłze *RejAp* [14], 60v; iż on iuz miał być ołtátecznieyfzym kápłanem/ który miał zá nas ofiárowáć wdzięczną ofiárę ná krzyżu Bogu Oycu łwemu. *RejPos* [36]v; A thą ofiárą łwiętą raz łprawioną á ofiárowáną/ iuz fię sítáło wieczne

vbłogofławienie tobie. *RejPos* 172, 47, 103v, [105]v, 133, 139, 232v; *WujJud* 221v, 228v, 245; *GrabowSet* O3v; *WujNT* 287, 766, *Hebr* 9 arg, 10/12; *SkarKaz* 158b.

»przyjąć ofiarę, [kogo] za ofiarę« (1:1): a przyimi mię za ofiarę niepokáloną/ dla zbawienia rodzaju ludzkiego *OpecŻyw* 139v; iako mu [*Chrystusowi*] bog ociecz miał żeřłać [!] pomoc z nieba y iako miał przijąć ophiarę iego na krzyżu. *WróbŻořt* Gv.

»przez ofiarę, ofiarą ubłagać; ofiara ubłaga« (1:1;1): iż on tylko przez iedyną ofiárę swoię vbłaga nam gniew Boży *LubPs* Z3v; *KrowObr* 126; A kogożby tá ofiárá nie vbłagałá? Iákiegoż grzechu okupić nie ma? *SkarKaz* 161b.

»ofiarę uczynić (a. czynić); ofiara uczyniona« [*w tym: Bogu Ojcu* (1); *na krzyżu* (16)] [*szyk zmienny*] (11; 15): I ielztze śie nád to piłác niewřtydařz powiedáiąc/ iż Kryřtus dwoię offiárę vtzynił *KrowObr* 182v; w ktorey [*ofierze mszarskiej*] śie wy náłmiewacie s Kryřtuřowej offiáry/ ras ná krzyżu vtzynionej. *KrowObr* 191v, 125, 167v [2 r.], 177, 177v, 178v (17); *RejPos* 87v; *BiałKat* 348v, 366; *WujJud* 150; *SkarŻyw* 263; *WujNT Hebr* 10/10; Pan nářz ná krzyżu práwą y żywą ofiárę czyniác/ niech vkażą gdzie ty řłowá mowił *SkarKaz* 155b, 158a.

»wyda(wa)ć samego siebie (a. ciało, a. się) na ofiarę, ofiarą« [*w tym: (Panu) Bogu* (4), (*Bogu*) *Ojcu* (1), *Ojcu swemu* (1)] = *tradere semetipsum oblationem PolAnt*, *Vulg* [*szyk zmienny*] (5:3): Iezus Kryřtus/ śam śie ielř wydał ofiárą wdzyęczną zá nas *LubPs* Z2; *KrowObr* 96v; *BibRadz Eph* 5/2; *RejPos* 100; Tořz tedy Ciáło/ ktore raz wydał Syn Boży Oycu řwemu ná ofiárę/ záwřze dáie nam pokármem *WujJudConf* 255; *BudNT Eph* 5/3[2]; *CzechEp* 201; *WujNT Eph* 5/2.

Wyrażenia: »ofiara Bogu Ojcu, (Panu) Bogu, Ojcu swemu« (14:6:1); *OpecŻyw* 140; Głos páná kriřtuřow/ iż on położył duřę řwą za przyiemną ofiárę Bogu oyczu dla nářznych grzechow *LubPs* Lv marg; *BudNT Eph* 5/3[2]. Cf *Zwroty* (może zależne od czasownika).

»ofiara ciała (Chrystusowego i krwi Jezusa Chrystusa)« = *oblatio corporis Vulg* (6): pomny tez miły panie na onę wdzyęczną ofiárę ciała iego *RejPs* 165v; *BibRadz* *6v; nie byłá [*u starych*] ofiárá ciáłá y krwi Páná nářzého Iezuřá Chryřtuřá: ktorą my iuř mamy. *BiałKat* 353v; *WujNT Hebr* 10/10, s. 773, Aaaaaa3.

»ofiara za grzech(y)« = *hostia pro peccato Vulg* [*szyk 7:1*] (8): iřřci bog ocietz za grzech Adamow iřnřśe ofiary nieřadá/ iedno krwi iř řmięrci řwego iř twęgo iedného řyna *OpecŻyw* 103v; *Leop Hebr* 10/12; iż [*Bóg*] on zakon/ ktory był przez Moyřelřzá podał/ [...] wymázał/ á to dawřzy tego Iezuřá ná ofiárę zá grzech *CzechRozm* 95v; *WujNT Hebr* 10/12, s. 773 [3 r.], Aaaaaa3.

»krwawa, krwi ofiara« [*szyk 16:13*] (28:1): ále [*Baranek*] známionuie onę offiárę żywą y krwawą/ ktorą Kryřtus ras ná krzyżu vtzynił. *KrowObr* 184v, 177, 177v, 178v [2 r.], 182v, 187v [2 r.] (12); Owa krew tu znáćzy ofiárę krwawą Kryřtuřowę *BibRadz* II 133b marg; *RejPos* 348v; *BiałKat* 348v; *WujJud* 150, 231v [2 r.], Mm8; ktorąř [*ojczyńną niebieską*] wprzodkách twoich vtrácił/ przez ofiáry krwi řwey włářney/ ktorą ia tobie tymi bydlęcymi ofiárámi znáćze [!]. *SkarŻyw* 484; *CzechEp* 66; *LatHar* 84; á ráćzey pámiátekę oney krwáwey ofiáry řprávuiemy. *WujNT* 287, 766, 770, 773 [3 r.], Aaaaaa3; *SkarKaz* 158a.

»ofiara na krzyżu, krzyżowa« [*szyk 32:10*] (30:12): *WróbŻořt* Gv; iż Kryřtus Syn Boży/ przes iednę offiárę ná krzyżu zá grzechy wřzyřłtkiego řwiátá/ dořć vtzynił *KrowObr* 51, 178v [2 r.], 187v [2 r.],

191v; *OrzQuin* N3; *RejAp* [14]; *RejPos* [36]v; Gdy to łowo Młza włyszylz/ ná śmierć Páńlką y ofiarę iego krzyżową wpmnić ieltes powinien *BiałKat* 351 marg, 360v, 366; *WujJud* 231v [2 r.], 237v, Mm8; *LatHar* 84; *WujNT* 287, 770, 773; Co fię o krzyżowey ofierze rozumieć nie może. *SkarKaz* 157b, 156b, 158a [2 r.], 161b. Cf »ofiarę uczynić«.

»męki i śmierci ofiara« (1): y iedną oną męki y śmierci łwey ofiárą oczyścił grzechy włzego światá *WujNT* 770.

»naświętsza (a. przenaświętsza) ofiara« (6): iżeście łobie dla pieniędzy Młzą iákąs kugłárfką/ łtey nałwiętfzey ofiáry/ raz vtzyniony ná krzyżu/ wymyflili y vtzynili *KrowObr* 167v, 125, 177v, 189; *SkarŻyw* 263; RAcz weyźrzeć Pánie [...] ná tę przenaświętszą ofiárę/ którą tobie ofiáruie [...] Pan IEzus Chryłtus *LatHar* 271.

»ofiara (Pana) Chrystusowa (a. Krystusowa), Pana (naszego) Jezu(sa) Kryst(us)a, Syna Bożego (a. swego [bożego]), Pana swego« [szyk 26:5] (19:6:5:1): *MurzHist* Gv; oddawáiąc Pánu Bogu offiáry/ ná pámiątkę iedyney offiáry Páná náłzego Iezu Kryłtá *KrowObr* 141v, 167v, 177v [2 r.], 178v, 183v, 187v (12); ábowiembyście thym łpołobem ielzcie rozumieli ofiárę Kryłtułowę być nie pożyteczną *BibRadz* II 95d marg, I 88d marg, *Hebr* 9 arg, II 133b marg; *OrzQuin* N3; A połtaw tákież przed oczy dułze łwoiey tę łwięta á błogoláwioną ofiárę Páná łwego *RejPos* [105]v; O tym wátpić namniey nie potrzebá/ że ofiárá P. Chriłtułowá ielł załługą y wypłácenim zá grzechy włzytkiego łwiátá *WujJud* 230, 230, 231v, 232 [3 r.], 233, Mm8; *WujNT* 287, 770, 773; Bo táką ofiárą Syná łwego namilłze⁸⁰ gárdzić nigdy Bog nie może *SkarKaz* 488b.

»ofiara ubłagania« (1): A to z cáłego łercá twirdźimy [...] / iz iedyna byłá ofiárá wblágania/ którą gniew Boży ielł wblagan. *WujJudConf* 231.

»wielkonocna ofiara« (1): Wielkonocney cześć ofierze oddaycie/ Chrześcijánie. *LatHar* 360.

»ofiara zabita« [szyk1:1] (2): Lecz ten ofiárowawłzy iednę zábitą ofiárę [*offerens hostiom*] zá grzechy/ ná wieki łiedzi ná práwicy Bożey. *WujNT Hebr* 10/12; *SkarKaz* 161b.

»ofiara zbawienia« (1): Od káplaná ofyáry zbáwyenya/ od páłtyrzá (owcą będąc) rátkunku łfukam. *KromRozm III* O4.

Szeregi: »krew i ofiara« (1): báránek [*miął się narodzić*]/ áby im krewią y ofiárą łwoią łáfkę Bołką dał *SkarŻyw* 262. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»ofiara, (a, i) męka« [szyk 2:2] (4): źelmy porzucili i wzgardźili tę Chriłtułowę offiárę/ i tę mękę/ gdyłmy łięgo zaprzeli. *MurzHist* Gv; *KrowObr* 177; Pan Iezus Kriłtus/ włzytki ty łrogołci [...] przelomił/ á wblágał męką łwoią łwięta/ á oną wdzięczną ofiárą którą ofiárował ná ołtarzu krzyzá łwiętego *RejPos* 139, 107v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»ofiara i obiata« (1): Kryłthus [...] łámego łiebie zá nas wydał/ offiárą y obiáthą Pánu Bogu ku wonney łotkołci [!]. *KrowObr* 96v.

»ofiara i rzeź« (1): i [*Chrystus*] wydał łiebie łame⁸⁰ zá nas offiárą y rzezią Bogu [*tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam Deo*]/ ná wonnołł dobrego zápáchu. *BudNT Eph* 5/3[2].

»łmierć a (i, abo) ofiara« [szyk 3:2] (5): *RejPos* 2; *BiałKat* 351; Ołtarz ten wykłádáią ofiárę ábo łmierć kryłtułowę *Grzegłm* 60; koniec ofiáry y łmierci Páná Kryłtułowey ielłth żywot wierzącyh/ wybáwienie y wykupienie. *RejPosWstaw* [21³]v, 22v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»ofiara i zabicie« = *oblatio et hostia Po!Ant, Vulg (3): BibRadz Eph 5/2; i [Chrystus] wydał łamego łiebie zá nas ná ofiarę y ná zabicie Bogu WujNT Eph 5/2; SkarKaz 158b.*

W przen (6) : Tu prorok mowi pod figurą o męce pánłkiey iáko miał obietnice męki łwey wypełnić [!] przed oblicznołcią włłego łudu á pić nowe pićie ofiary łwoiey RejPs 171v; [Chrystusa Pismo zowie] Owcą do zabicia/ y Báránkiem do ofiary BiałKat a4.

Wyrażenia: »ołtarz nawyższej ofiary [= krzyż]; ofiara łwięta ołtarza, na ołtarzu krzyża łwiętego« (1;1:1): ty ktorzy połóżyli nádzieie łwą w oney ofierze łwiętey ołtarzá onego ná ktorim dobrowolnie ofiarował zá nie łam łiebie RejAp 90, 71v; Krzyż ten iż był naczyniem náłzego odkupienia y ołtarzem nawyżłzey ofiary WujNT 382.

»wieczorna ofiara« (1): *Izali może być iełtze hániebnieyłza y łromotliwłza rzetz wymyłłona/ [...] iáko tá iełt? przyrownywáć obłudę z wołku wlepioną/ do oney wietzorney y woniáney [!] offiary/ kthora wietzor to iełt ná ołtátku łwiátá iełt zá nas Bogu oycu ná krzyżu offiárowaná? KrowObr 88v.*

Przen: Chrystus ukrzyżowany (27) : ktory [Syn Boży] tylko łam iełt/ wietzorną woniáney łłothkołci [!] offiary/ przed Bogiem Oycem ná práwicy iego łiedzący. KrowObr 88v; áż [...] łłąpiwłzy ná ołtarz krzyzá łwętego [!]/ wczynił łie wdzyęczną ofiarą Bogu oycu łwemu RejPos 89v; WujJud 236; SkarŻyw 271; ArtKanc E6v; GrabowSet Pv; Chwalimy cię/ o droga náłzego odkupienia zapłáto/ ofiáro pokoy czyniáca LatHar 98.

ofiara za kogo (6): i [Chrystus] z bogiem cię oicem ziędnáł [!]/ gdy łię za cie offiary ł ftáł MurzHist F; LubPs Z3v; WujJudConf 227v; MycPrz I A4; CzechRozm 92; ten łię zá nas ofiarą łftáł/ gdy Krew łwoiey zá nas przelał ArtKanc M18.

*ofiara za co (9): BibRadz *6v; bo zá náłze winy/ łftáleł łię ofiarą wieczną/ BOgu Oycu bárzo wdzięczną. ArtKanc L9. Cf »ofiara za grzech«.*

W połączeniach szeregowych (3): áby on był wblágánim grzechow náłzych ofiarą żywą y wdzięczną/ mądrołcią/ łpráwiedliwołcią/ odkupieniem/ włpráwiedliwieniem y połwięceniem náłzym CzechRozm 94; Włtay Pánie Iezu Chryłte/ łłowo Oycowłkie/ Synu Pániełłki/ Báránku Boży/ zbwienie łwiátá/ ofiáro łwięta/ łłowo wćielone/ zdroiu miłłoci. LatHar 221, 97.

W charakterystycznych połączeniach: ofiara pokoy czyniáca (2), prawdziwa (4), łwięta (2), wdzięczna (5), wieczna, woniáney (woniáney łłodkołci) (2), żywa; ofiara za nasze winy, za wश्यtek łwiat; ofiary być (5), łtać łię (10), uczynić (łię) (2).

Zwrot: »dáć ofiary« (1): i łmodli łie Bogu/ áby dla Syná ktorego raczył dáć ofiary zá nas łdpułłil łam grzechy WujJudConf 227v.

Wyrażenia: »ofiara za grzech(y)« (7): KrowObr 51v; BibRadz II 100d marg; łeden Bog Oćiec/ ktory iedynego Syná łwego Iezufa Kryłthufa wczynił ofiary zá grzechy náłze [...] GrzegRóżn F3v; RejPos 32; Bog połłáł łyná łwego/ [...] áby łie on zá nas z łftáł ofiary zá grzech CzechRozm 92; WujNT 548 marg, 633 marg.

»zbawienna ofiara« (2): *Abowiem dla zbwienia łwiátá Chryłtus raz łftáł łye zbwienną ofiary BiałKat 296; LatHar 207.*

Szeregi: »baranek i ofiara« (1): iże Iezus Kryłtus prawdziwy Báránek/ y prawdziwa ofiárá zá wízytek świát/ przyłzedł ná świát gładząc grzechy ludzkie. *BibRadz* *6v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»ofiara i ofiarownik« (1): A Chriłtus Iezus łamże wodzem ielt y Hetmánem/ łam ofiárą y Ofiárownikiem *CzechRozm* 95.

c. *W chrześcijaństwie* (768) :

α. *Ostatnia wieczerza* (13) : Otóz małz báránká twégo Mefyálzá/ áby báráná zgłádzil: którego piérwéy ofiárowano/ á pothym iedzióno/ ná ónéy ofiátłhniéy y piérwézéy ofierze łtáréy. *BiałKat* 346; Iełli onego báránká nie prołto bez ofiáry y łłuzby Bozkiey pożywano: dáleko te^{go} wiécéy nie godziło łię bez ofiáry pożywác. *SkarKaz* 157b, 157b.

ofiara czyja [= *ofiarowana przez kogo*] [*w tym: G pron (1), ai poss (1)*] (2): Ale tenże rołkazał/ ábychmy tę iego iedyną ofiárę/ wítáwiczną ofiárą w Košciele rozpomináli. *WujJud* 244. *Cf* »ofiara Pana Chrystusowa«.

Zwroty: »ofiárę czynić« (2): *WujJud* 148v; musiał tákże pod ołobą chlebá y winá ofiárę czynić: boby tákim kápłanem nie był *SkarKaz* 156b.

»odprawić ofiárę« (1): Gdzie łam Zbáwiciel náłz [...] odpráwił vrząd kápłáńłki/ to ielt/ ofiárę według porzádku Melchisedechowego *ReszPrz* 17.

»ofiárę ofiarowác« [*w tym: Bogu Ojcu* (4)] [*szyk zmienny*] (6): Iełli Chriłtus [...] ofiárę Bogu Oycu łam naprzod ofiárował/ á onę ná pámiátkę łwoię czynić rołkazał *WujJud* 149, 148v; *LatHar* 195 [2 r.]; *WujNT* 114; Iezus Chryłtus ofiárę Bogu Oycu ofiárował/ tę co Melchisedech ofiárował/ chleb y wino/ to ielt łwoie ciáło y krew. *SkarKaz* 158b.

Wyrażenia: »duchowna ofiara« (1): Iż Pan Chriłtus ofiárując duchowną ofiárę piérwey niżli cierpiál/ nam łámym (Apołtołom y ich namiestnikom) rołkazał toż czynić. *WujNT* 114.

»ofiara według porzádku Melchisedechowego« (1): *ReszPrz* 17 *cf* »odprawić ofiárę«.

»ofiara Pana Chrystusowa« (1): Chrzešciánie przełzłéy y łpráwioneý ofiáry Páná Chriłtułowey pámiátkę obchodzą *WujJud* 236v.

β. *Msza św. i jej najważniejsze części: ofiarowanie chleba i wina, przeistoczenie, komunia* (561) : *WróbŻółt* Q4, 117; Idźcież dziatki ná ofiárę A czekaycie mię zobiádem *RejRozpr* B2; *RejKup* y8; *KromRozm I* G4, Iv; *KromRozm II* 13; A ták ofyárá kápłáńłkyemu vrzędowi náleży. Táłkże y modłá/ ktora bez ofyáry być może: Ale ofyárá bez nyey nyemoże. *KromRozm III* K5v; [*Dyjakon ma*] Szerzynki y Korporały práć/ kielich y pátyne/ ná ofiárę gotowác *KrowObr* 122; Niechay tobie Pánie dziłieýłzego łwiéłthá Offiárá będzie wdziéłzna *KrowObr* 168v, 101, 168v, 169 [2 r.], 169v, 170 (15); *BielKron* 329, 329v, 330; A tá ofiárá ielt niekrwáwé ofiárowánié Bogu Oycu ciáłá y krwi Páná náłzého Iezulá Chryłtułá pod ołobą chlebá y winá *BiałKat* 348v, 331, 341 [2 r.], 345v, 348v, 361; *KuczbKat* 160, 190 [2 r.]; Bo wízyłtko co łię we Młzy y przed Conłecrácýą dzieie/ ku iednemu łię łciága y ielt iedną ofiárą choć oná włáłnie w połwiáceniu/ w ofiárowániu á w pożywániu náleży. *WujJud* 180v; Ze Młza łwiéłta prawdziwie ielt Ofiárą. *WujJud* 226v, 147v, 149 [2 r.], 149v, 222, 223 (28); *WujJudConf* 230 [2 r.], 243v [4 r.]; *RejPosRozpr* cv; *CzechRozm* 24v; *SkarJedn* 317; Chcę ábyšcie y to chowáli gdy lud wielki w łwiéłtá przychodzi/ á zmiešćić łię w iednym košciele niemoże/ áby ofiárá byłá

powtorzona *SkarŻyw* 320, 47, 91, 278, 393 *marg*; *CzechEp* 109; *ReszPrz* 16, 24, 56; niezápominay tego/ coć święte Koncylium Trydentńkie o obrzędách tey wielebney ofiary [...] powiedźiało *LatHar* 81; ktorzy przy tey ofierze Kápłanowi odpowiadáią/ *Habemus ad Dominum*, to ielt/ mamy fercá ku Pánu Bogu *LatHar* 122, 76, 77, 81 [2 r.], 122, 186, 194 *marg*, 198; *WujNT* 9, 318, 319, 603, 773 [2 r.]; Iákoż vczynił zoftáwuiąc nam przedźiwną ofiárę y głęboką táiemnicę vżywania ciáła y krwi fwoiey. *SkarKaz* 155a, 155a [2 r.], b [2 r.], 156b [2 r.], 157a [4 r.], b [2 r.] (26).

ofiara komu (44), *czemu* (8): *KrowObr* 169; [*Sakrament*] nie tylko áby był zá pokarm żywym/ ále teź zá ofiárę ták żywym iáko y vmárłym *WujJud* 239. Cf »ofiárę czynić«, »ofiárę oddawać«, »ofiárę ofiarować« (*może zależne od czasownika*), »ofiara (Panu) Bogu«.

ofiara ku czemu (1): Druga przyczyna vftáwy tego Sákrámentu ielt/ áby Kościół miał vftáwiczną ofiárę ku odpuźczeniu grzechow náłzych/ á ku vbląganiu gniewu/ y doftápieniu miłóšierdzia Bożego. *WujJud* 178v.

ofiara za kogo, za co (30): *KrowObr* 169; Zá odległe y dálekie ofiárá/ á vżywanie obecne *SkarKaz* 158a *marg*; Ofiárá zá drugie być może *SkarKaz* Oooo2a. Cf »ofiara za grzech«, »ofiara za umarłe«.

ofiara czyja [= *ofiarowana przez kogo*] [*w tym: pron poss* (23), *G sb i pron* (7), *ai poss* (3)] (33): á ták fie niechay ftanie offiárá náłzá przed oblitźnoścíá twoiá/ áby była od ciebie dzifia przyjeta *KrowObr* 170; Iź fię Bog gniewa ná ich Offiárę/ przeto prołzá áby twarzą wefoła weyrzał/ nánie wemfzy. *KrowObr* 170v, 168, 168v, 169v, 171, 172v (19); *BiałKat* 348v, 353v [2 r.]; *WujJud* 228v; *SkarŻyw* 278; *CzechEp* 66; *ReszPrz* 112; Ofiárowániechlebá y winá/ y ofiárę wiernych Bożych przy Młzey wfpomina ś. Iuftynus *LatHar* 92 *marg*, 411; *WujNT* Yyyyy2. Cf »ofiara kapłańska«.

ofiara czyja [= *kogo ofiarująca*] [*w tym: G sb i pron* (6), *ai poss* (2)] (8): *WujJud* 238; *SkarŻyw* 510; rozumiey żeć y to nie máła/ ftac przy [...] ofierze tegoż Páná twego/ iftotnie w Sákrámenćie naświętfzym przytomnego *LatHar* 77; *SkarKaz* 156b. Cf »ofiara Chrystusowa«, »ofiara pośrzednika«.

W połączeniach szeregowych (18): ktorzy przes [...] Gromnice/ Szołdry/ Oleie/ Wody/ Soli/ Ornathy/ Krucyfixy/ Pieniądze/ Koncylia/ Reguły/ Spowiedzi/ Offiary/ y infze Dyabelńkie Zabobony/ ku Iálce Bożey przyść chcą. *KrowObr* 185v; *OrzQuin* I3; *BiałKat* 348v; ktorey [*łaski bożej*] iednák przez modlitwy/ ofiary/ pofty/ iálmużny/ y przez infze dobre vczynki fzukác potrzebá. *WujJud* 229v; *SkarJedn* 272, 274; [*Kościół*] zgadza fię w licźbie Sákrámentow/ zgadza fię w vżywaniu ich/ zgadza fię w wykładaniu piłmá/ zgadza fię w ofierze/ zgadza fię w kápłáńftwie/ zgadza fię w porzákdu *ReszPrz* 14, 24; *ReszHoz* 116; Acz grzechy bywáią odpuźczáne przez modlitwy/ przez pofty/ przez iálmużny/ przez wiárę/ przez miłóšć/ przez ofiárę/ przez Sákrámenty/ y przez kápłany *WujNT* 817, 103, 319, 448 *marg*, 633, Yyyyy2; *SkarKaz* 455a, 637a, Ooooc.

W przeciwstawieniu: »ofiara ... klátwa« (1): Skoro ty iedno z Kościóła wynidźiefz/ hnet sftawa fye twoiá wiárá/ niewiárą: ofiárá/ klátwą: Kápłan/ bluźniérzem *OrzQuin* I3.

W charakterystycznych połączeniach: *ofiara chędogo, chwalebna (nachwalebniejsza)* (4), *dobrowolna, doskonalsza, dziwn(iejsz)a (przedziwna)* (3), *jawna, krześcijańska* (2), *lepsza* (2), *nazacniejsza, niezrozumiana, obżywiąjąca, pospolita* (2), *postna, potrzebna, powszednia* (3), *pożyteczna (światu, umarłym)* (6), *prawdziwa* (10), *przenadostojniejsza, przenadroźsza, przyjemna* (4), *spanilsza, straszliwa (straszna)* (5), *wdzięczna (nawdzięczniejsza)* (11), *wielebna, wielka* (2), *własna* (5), *wypłacająca* (2),

wysoka, zacna, zasługująca (2), zmyślona (5); obrzędy ofiary, posługa, pożytek, prawda, spaniłość, ucześnik, ustawa, używanie; ofiarę bluźnić, ganić, postanowić (6), poświęcać (2), przykazać, psuć, spaczyć, spustoszyć, ustawić (7), zesromocić, zgładzić (2), zgwałcić, zhydzić.

Zwroty: »ofiary czynić; ofiara bywa (a. ma być) czyniona; ofiary (u)czynienie« [w tym: komu (11) – (Panu) Bogu (5), Panu (2)] [szyk zmienny] (33;3;2): *WróbŻołt* G3; *kthórey* [*Chrystus*] ofiary wczynienie wieczné chciał mieć w Kościele *BiałKat* 343v; Bo ácz Kościół czałem zwykł Mfze miewać ná pámiątkę y ná cześć Świętych niebieskich/ wżákże nigdy niewczył/ áby im Ofiárá czynioná być miała *KuczBKat* 190, 25, 190 [2 r.], 245; A tey ofiary niegodzi fie ináčzey iedno pod obiemá ołobámi czynić *WujJud* 178v; *Cyprianus* łtárfzy niż *Auguštyn*/ nie każe zá vmárłego ofiary czynić *WujJud* 229, 58v, 158, 184v, 201 [2 r.], 225, 228v; *WujJudConf* 201v, 240v; *CzechRozm* 6; *SkarJedn* 260, 366; y tám zá one morderce łwoie Pánu Bogu łię modlił/ y ofiarę czynił *SkarŻyw* [236]; bo słuźna rzecz ielt/ áby tám Kápłan leżał/ gdzie ofiary zwykł czynić *SkarŻyw* 567, 179, 363, 471; *ReszPrz* 16, 99; *ReszHoz* 115; *LatHar* 194; *WujNT* 287, 349, *Act* 13/2, s. 452 [2 r.], 493, 773; *SkarKaz*)(3.

»ofiary [za kogo] mieć« (1): On prosił Paná/ áby mógł ludzie w ono ták wielkie święto wćiefzyć/ ofiary zá nie mieć/ pożegnác ie/ y nauczyć *SkarŻyw* 511.

»przez ofiarę, ofiarą (grzechy, a. od grzechów) oczyścić; ofiara (grzechy) oczyści« [szyk zmienny] (3;1;5): y nas przelź tę offiary/ ráťz od grzechow náłzych otzyścić. *KrowObr* 168v; Otzyść nas tą offiary Boże prošimy *KrowObr* 169, 168v, 169 [2 r.], 177v [2 r.], 188 [2 r.].

»ofiary oddawać; ofiara oddawana jest« [zawsze: komu – Bogu (1)] (1;1): *LatHar* 99; áby oná ofiary od wżytkich chwalcow Bożych/ iáwnie y imieniem ludu wżzego oddawána Bogu była *SkarKaz* 157a.

»ofiary odprawić (a. odprawować)« (2): *SkarŻyw* 47; Mfze ábo ofiary zá nie odpráwuie. *SkarKaz* 386b.

»ofiary ofiarować; ofiara (jest, a. bywa, a. może być, a. miała być) ofiarowana; ofiarowanie ofiary« [w tym komu (30) – (Panu) Bogu (14), Bogu Ojcu (2), Panu (1) –, czemu „imieniowi, majestatowi” (8)] [szyk zmienny] (54;16;2): *SeklWyzn* a2v; *KromRozm I* D4; *KromRozm III* K7v; Wezmi moc Offiarywać ofiary Bogu y Mfze tzytác *KrowObr* 124; y offiaryucie wblágaiące Offiary/ zá grzechy y wyłtępkie ludzkie. *KrowObr* 124; offiaryá tobie offiarywana/ niechay nas ożywi/ y od wżzego złego záłťzyci *KrowObr* 168v, 125 [2 r.], 125v, 168v, 169v [2 r.], 170 (17); *OrzQuin* Nv; Ze po wżyłtkim łwiećie y ná káżdym mieűcu miała być ofiarywana tá ofiary *BiałKat* 351; która ofiary nie może łwiętołbliwie y porządnie być ofiarywana/ iedno przez Kápłaná łpráwiedliwego y łwiętego *BiałKat* 353v, 351, 353v [2 r.], 356, 358v, 366; *KuczBKat* 190 [3 r.], 245; *WujJud* 26, 147v, 149v, 156, 202 (14); słuźna y poboźna rzecz ielt: ile kroć łię nowego ludu do koűciołá naydzie/ áby tyle kroć ofiary była ofiarywana. *SkarŻyw* 320, 91 [2 r.], 337, 510; *ReszPrz* 18 [2 r.], 19; *ReszHoz* 123; *LatHar* 107; iź ná káždy dzieñ przez łługi Boże kápłany ofiarywana bywa ofiary *WujNT* 765, 30, 114, 319 [2 r.], 453, 455, 594, 801; *Chryłtus* záwżdy przez widome łługi łwoie kápłany ofiaryue tęż ofiary co ná wieczery ofiarywał. *SkarKaz* 156b *margin*, 158b [4 r.]; *SkarKazSej* 657b.

»przyjác (a. przyjmować) ofiary« [szyk zmienny] (17): Gdi łya kápłan obraca mowyac *Orate fratres* Mow łalká ducha łwyatego racz obyáłnyc ij ofwyecyc łerce twoye abi przijał pan bog ta ofyara łraku twogych *BierRaj* 19; *KrowObr* 169v [2 r.], 170, 170v [2 r.], 183v, 184, 188; iź ma Ołtarz/ z

ktorego dobréy woniéy Ofiáry/ od nas Pan Bog przyymuie *OrzQuin* N3v; *BialKat* 353v; *WujJud* 236; *SkarŻyw* 91; *GrabowSet* O3; O Przenaświéłza Troyco/ rácz przyiąć tę (niepokaláną á máiełtatowi twemu Bolkiemu dziwnie przyjemną) ofiárę *LatHar* 107, 93, 626.

»do ofiary [= *komunii*] przystępować« (1): áni do tey ofiáry przyłtępować [*się*] nie godzi/ iedno z dobrym sumnieniem *WujJud* 238v.

»ofiárę sprawować; ofiara była (*a. bywa*) sprawowana« (14;3): chce/ áby byli łudzy: którzyby w perłonie iego/ mocą iego/y łowem iego/ ty vrzęd/ y tę iedną ofiárę łprawowali *BialKat* 366; Dla tego łie niegodzi bez Biskupá áni ofiáry łprawować/ áni Młzey miewać. *WujJud* 236v, 182; *SkarŻyw* 456, 471, [474], 536; *ReszPrz* 9, 16, 17 [2 r.], 30; Bo y Graeckie łowo $\zeta\upsilon\iota\alpha\sigma\tau\eta\rho\iota\upsilon\sigma$, znaczy włásnie ołtarz ná ktorym ofiáry łprawuią. *WujNT* 783, 194, 615, 634, Zzzzz3v.

»ubłagać, ubłagan ofiárą; ubłaganie przez ofiary« [*szyk: zmienny*] (2;6;1): A to dzyęki zá dobrodzieyłtwá/ y vbłagánye bogá przez ofyáry/ ná kápláńłki vrząd náležą. *KromRozm III* K5, K3; Bądz vbłagan Boże połtnymi offiárámi náłzymi. *KrowObr* 168v, 168 [2 r.], 177v [2 r.], 188; *SarnStat* 431.

»na ofiárę wejrzeć« (2): Na offáry [!] ninieyłze pánie prółimy weyrzy *KrowObr* 168v, 170v.

Wyrażenia: »z chleba i z wina ofiara; chleb dla ofiary« (1;1): Przáłny chleb dla offiáry ná Młzey włtháwił Alexánder pierwłzy łiodmy Papiész. *KrowObr* 197v; Widzilł tedy z chlebá y z winá ofiárę w Kołłiele chrzełłciáńłłkim *BialKat* 351.

»ofiara Chrystusowa, Pana Chrystusa, Zbawiciela« (2;1:1): *KrowObr* 178v; zá te náswięłzłą ofiárę Páná Chryłtułá połrzedniká náłzego ofiárować każą *ReszHoz* 123; ták w iednym kołłiele powłzechnym prawdziwa ofiárá náłzego Zbáwiłcielá ofiárowána bywa *WujNT* 30; *SkarKaz* 157a *margin.*

»ofiara ciála (bożego, *a. Chrystusowego, a. pańłkiego*) (i krwie (Pana Krystusowej, *a. pańłkiej, a. Pana naszego, a. Syna jego*)), z ciála i krwie« [*szyk 22:2*] (21;3): *PatKaz II* 37v; Abowiem chce pan bog, aby żadna inłza ofiara kapłáńłska niebyłá, iedno ofiara ciála bożego *WróbŻółt* S7; piłszel náprzełwko mnie/ y bráćiej moiey miełey/ izelmy nachwálebnieyłzłą ofiárę ciála y krwie Páná Kryłtułowej/ co młzłą zowiełcie/ [...] hániebnie zgwałłłili y zełromołłili. *KrowObr* 167v; *BialKat* 343v, 353v; *WujJud* 147v, 156, 226v, 236v; *ReszPrz* 17 [2 r.]; *ReszList* 157; Dokonáwłzy Pan Chriłtus ofiáry onego báráńká według porzádku Aaronowego (mowi Augułtin ł.) łam włtáwił ofiárę z ciála y krwie łwoiey według porzádku Melchifedechowego. *WujNT* 115, *przedm* 39, s. 34 *margin.*, 174, 287, 319, 361, 783 [2 r.]; *WysKaz* 39; *SkarKaz* 159a; *SkarKazSej* 657b.

»ofiara (czci i) chwały« (2): Ofiaruy ty panu bogu ofiárę chwały [*Ps 49/14*] (*koment*) To ielł, ciála boże, to ielł ofiara włzelkiey chwały. *WróbŻółt* Q4v; Tobie Chryłte Pánie ofiárę człci y chwały oddawamy *LatHar* 99.

»ofiara czysta (*a. naczystsza, a. przeczysta*), niepomasana, niepokalana« [*szyk 13:7*] (13;5:2): *KromRozm I* D4; Przyimi Boże tę niepomázáną offiárę/ ktorą ia niedołtoyny łlugá twoy/ ofiáruieł tobie *KrowObr* 188, 169v, 170v, 183v, 188v [2 r.]; *KuczbKat* 190; Apołłołowie Boży [...] żywe łowo przepowiedáiąć/ ktore byli łwemi oczymá ogláđáli/ przy chwálebney/ łtráłzłiwey/ niepokaláney y obżywiáiącey ofierze/ rołkazáli czyniłć pámiátkę tych ktorzy pomárlı w wierze. *WujJud* 239v, 238; *SkarŻyw* 510; nie człowiekowi áni Angiolowi/ áni tylko ná ołtarzu połświęconym/ ále włzędzie ielł

ofiárována/ BOgu ofiárá czyłta *ReszPrz* 18, 19; *LatHar* 75, 107; *WujNT* 319; *SkarKaz* 158a [2 r.], b; ofiáruiąc mu [*Panu Bogu*] zá was przeczyłtą ofiárę ciáła y krwi Syná iego *SkarKazSej* 657b.

»daru ofiara« (1): Niechay nas otzyści prošimy Pánie Dáru ninieyłzého offiárá. *KrowObr* 169.

»ofiara duchowna« (2): prawdziwi chwalcý ludzie Chrześcijánłcy/ chwałá Oycá w Duchu y w prawdzie/ ofiáruiąc mu ofiárę duchowną á niecielefną/ y ofiárę prawdziwą á nie figurálną iáko Zydzi. *WujNT* 319, 319.

»ofiara za grzech(y)« (4): *KromRozm III* K5; A gdzie ielt odpułztzenie/ tám iusz niemáłz więcej offiáry zá grzech *KrowObr* 190; *WujNT* 773 *marg*; *SkarKaz* 488b *marg*.

»ofiara kapłańska, kapłana« [*szyk 2:2*] (3:1): *WróbŻółt* S7; ále tu na ziemi grzechow ludzie przez takie⁸⁰ kápłaná ofiárę zbywáią. *SkarKaz* 156b, 157a; żebychmy go [*Boga*] czcić vmieli/ á ná służbie fię iego [...]/ w świętá zwálzczá/ przy kápłánłkich ofiárách y náuce zábawiáli. *SkarKazSej* 678a.

»kościelna ofiara; ofiara Kościoła« (2;1): Y baczyłzże iusz ielli tu iálnie Augułtyn ś. nie mowi o tey powłzedniey kościelney ofierze Ciáła Chrıstufowe⁸⁰? *WujJud* 236v; Wiedzá włzyłcy/ że ofiárá Kościoła Bożego pod obiemá ofobámi ielt włtáwiona od Páná Chrıstulá *WujJud* 247, 236v.

»ofiara krwi; krew ofiary« (1;1): Skąd to iásnie idzie/ iż krew Chrıstufowá w kielichu/ ielt krew ofiáry zakonu nowego *WujNT* 287; tym iednym łłowkiem włásnie przełozonym/ twierdzi fię wiárá Kátholicka [...] o ofierze teyże krwi w kielichu. *WujNT* 288.

peior. »ofiara mszarska« [*szyk 15:6*] (21): Dármo tełz tę offiárę Młzárłką przed prošnymi ludzmi/ łłowy łmyłłonymi bárwiłz/ máściłz/ y cukruiełz *KrowObr* 118; Dármo tełz tu/ tey Młzárłkiewy offiáry podpierałz. onym Melchifedechem Krolem y Kápłanem nawyłłłzym *KrowObr* 179v; ielli thá offiárá Młzárłka wálzá/ iáko ty powiedałz/ nietzyni żadnego odpułztzenia grzechow/ áni od nich otzyścia/ tedyć tym obyztáiem ielt niepotrzebna/ obłudna/ y od Dijabłá/ dla pienedzy łmyłłona. *KrowObr* 188, 179, 180 [2 r.], 182, 183, 183v [2 r.] (21).

»ofiara mszej świętej« (42): Ná Niceńłkim y Ephełskim Coⁿciliach [...] włpomináią ofiárę Młzey świętey (ktorá wy odrzucacie) *WujJud* 158, 148v *marg*, 231v, Mm8; ktorzy fię ofiárą Młzey S. y iáłmużnámi/ y innemi dobrými vczyńkámi wiernych żywych/ porátowác mogą. *SkarJedn* 274, 272; *SkarŻyw* 91 [2 r.], 363, 567 *marg*; *LatHar* 74, 84, 261; ktorzy [*donatyści*] ácz mieli prawdziwe Sákrámenty/ y ofiárę Młzey S. ále fię przez odłzczepieńłtwo oddzielili byli od kościoła S. powłzechnego. *WujNT* 253; Bıłkupi y kápłani łá [...] połłowie Chrıstufowi [...] od ludzi do Bogá/ kiedy fię modłá y ofiárę Młzey S. łpráwuia. *WujNT* 634, 103, 115 *marg*, 274, 318 *marg*, 322 (27); *SkarKaz* 155a, 383b.

»niekrwawa, bezkrewna ofiara; niekrwawa ofiary posługa« [*szyk 10:4*] (11:2;1): *KrowObr* 178v, 183v, 184v, Vu3v; [*Pan Krystus ofiaruje*] onę bes krewną itéz chędogá Ofiárę/ ktorá dług náłz [...] záplácóny *OrzQuin* Nv; kthóra Młza ielt niekrwáwa ofiárá ónéy krwáwéy Chryłtá Páná ná krzyżu *BiałKat* 351; obchodźimy w kościelech niekrwáwą ofiáry posługe. *WujJud* 158, 147v, 240; *SkarŻyw* 278, 306; *CzechEp* 66; *LatHar* 84; *WujNT* 783.

»(nowa) ofiara Nowego Testamentu, Nowego Zakonu« [*szyk 15:3*] (11: 7): nowá ofiárę Nowégo Tełtámentu połtánowił *BiałKat* 351, 353v [2 r.]; *WujJud* 149, 236v; y nowego Tełtámentu/ noweý náuczył ofiáry/ ktorá kościoł od Apołłołow biorác/ po włzyłłkim łwiecie ofiárnie Bogu *ReszPrz*

19; iż tu Pan/ odmieniáiąc ofiárę zakonu stárego w ofiárę nowego/ miałto bićia bydła/ łam siebie rofkazał ofiárować. *WujNT* 287, 114, 115, 287, 288, 316 *marg*, *Hebr* 13 *arg*; Ofiárá nowego zakonu wftáwiona ná oftátniey wieczerzy *SkarKaz* Oooo2a, 155a, 158b, Ooooc, Oooo2a.

»ofiara wedle (a. według) obrzędu (a. porządku) Melchisedechowego (a. Melchisedecha)« (4): Vkażćiefz mi to/ iáko to ielt ofiárá wedle obrzędu Melchisedechowego/ wedle ktorego ielt Pan Kryftus wiecznym káplánem/ y ielt wieczną ofiárą w kościele łwoim. *WujJud* 245v, 179v; *WujNT* 115; *SkarKaz* 158b.

»ofiara odkupienia« (4): Piłze Augułytn S. że zá Mátkę iego była ofiárowána ofiárá odkupienia náłzego. Ambroży ś. tákże powiada/ że zá brátá łwego Sátyrá zmárłego Mfzą miewał *WujJud* 229, 223v, 226v; y dałci tę nadoftoynieyřzą řwiátořć zá ofiárę odkupieniá/ obrok y łtráwę twego pielgrzymowánia *LatHar* 678.

»ofiary ofiar« (1): W wielkonocną Niedzielę [*bluźnierstwa*]: Prziymi Boże modlitwy ludu twego z offiárámi offiar *KrowObr* 169.

»ołtarzna ofiara« (3): Lecz czego ná krzyżu nie ćierpiál/ to ná ołtarzney ofierze ćierpi dla ćiebie. *WujNT* 603, 98, 287.

»ofiara (Panu) Bogu, Pana, Boga Ojca« [*szyk 25:1*] (*21:3:2*): *KuczKat* 190 *marg*, Což ielt łamánie/ což ielt wylewánie/ iefli nie ofiárá Bogu? *SkarKaz* 157b. Cf »ofiárę czynić«, »ofiárę oddawać«, »ofiárę ofiarować« (*może zależne od czasownika*).

»ofiara pośrednika« (2): gdy zá nie [*dusze zmarłych*] áłbo ofiárę pośredniká (to ielt Mfzą řwięta) ofiáruią/ áłbo iáłmużny w kościele czyniá. *WujJud* 202; *ReszHoz* 123.

»ofiara pozwi(e)rzhnia (a. zwierchn(i)a)« [*szyk 5:3*] (8): Pan Chriřtus w Sákrámenćie Ciála y Krwie łwoiey nową pozwirzhniá ofiárę wftáwił *WujJud* 237, 237 *marg*, 238, L17v; *WujJudConf* 237; Ofiárá zwierzhnia w nowym teřtámenćie. *WujNT* Aaaaaa3, 455; *SkarKaz* Ooooc.

»ofiara przenařwięřszego (a. boskiego) sakramentu« [*szyk (1:1)*] (2): *SkarŻyw* 456; NIechże nas/ Pánie Boże/ oczyřci y obroni/ Boskie^{go} Sákrámentu twego ofiárá tobie oddána *LatHar* 104.

»řwięta (a. (prze)na(j)řwięřsza) ofiara; ofiara řwięta nad řwiętyimi« [*szyk 23:14*] (*36:1*): *PatKaz II* 37v; *WróbŻółt* S7; *KrowObr* 188v; Nie bez przyczynny od Apořtołow wftáwiono áby przy řwiętych ofiárách była pámiátká ludzi zmárłych. *WujJud* 239, 242v, 243v; gdybyř my my [!] [...] lubo po Grecku/ lubo po Rzymfku/ Ofiáry przenařwięřřze czynili *SkarJedn* 366; przyřřlá mu tá myřł/ iřz był niegodnym łpráwować przenařwięřřzey ofiary/ Mřzey przedziwney *SkarŻyw* 471, 47, 91, 278, 393, [474]; Iř záwřze iednáko o tey to nářwięřřzey ofierze wężono y rozumiano w kościele Bożym *ReszPrz* 21, 9, 16 [2 r.], 20, 21, 22, 30; *ReszHoz* 123; *ReszList* 157; *LatHar* 74, 81; iř iefzřce nie była wftáwiona ofiárá oná řwięta nád řwiętyimi/ ktora ielt ciála iego. *WujNT* 34, 98, 122, 167, 259, *Act* 13 *arg*, s. 773; *WysKaz* 39; A řwiętyym Bożym y duchom z Chryřtuřem kroluiácyym tym łłużyym: iř ich rádži wřpominamy tu ná źiemi/ á zwłářczá przy nářwięřřzey ofierze *SkarKaz* 636b, 155a, 158b, 159b.

»tajemna ofiara; tajemnica ofiary; ofiara (nieogarnionych) tajemnic« (2;2;2): Bądz vbłágan pánie/ [...] áby nas táiemnicá they offiáry Wyzwoliłá od grzechow *KrowObr* 168; widzifz iáłnie/ iř oná wielkánoc żydowfka [...] nic łie nieřtofuie/ do tey wářzey martwey/ áłbo iáko iá ty zowiefz niekrwáwey/ á táiemney offiářze Mřzárřkiey *KrowObr* 184v, 178v, 188; *SkarJedn* 317; Chodził co

dzień do bliżkiego kościoła/ y ofiary nieogárnionych táiemnic/ zwielkim nabożeńftwem y boiaznią czynił *SkarŻyw* 471.

»ubłagająca, ubłagania ofiara« [szyk 5:1] (5:1): Izali kiedy donich [*Chrystus do apostołów*] thák mowił offiáruyćie vblągáiące offiáry/ zá grzechy y wyftępki ludzkie? *KrowObr* 125, 124, 125, 125v; *WujJud* 26; Mfza y ofiárá vblągánia naświétfzy Sácrámént ciálá Bożego. *SkarŻyw* 278 marg.

»ofiara za umarłe(-ych) (a. zmarłe, a. umarłego)« [szyk 18:5] (23): Cypryan święty powiáda/ że ná káždy czás/ gdy Męczenników/ zwyciętwa y roczniá pámiátkę czynili/ ofiáry ofiárowáli zá vmárłe *BiałKat* 358v; Nie ieftći ofiárá zá vmárłe Wieczery Pánkiewy przeciwna *WujJud* 239, 26, 200v [2 r.], 201 [3 r.], 228 marg, 228v (15); *WujJudConf* 201 v, 228; Od Aeryufzá [*Luter się nauczył*]: Iz modlitwa y ofiárá zá vmárłych nie ieft potrzebna/ áni pożyteczna. *ReszPrz* 40; *WujNT* 349, 493, 633 marg, Aaaaaa3.

»ofiara ustawiczna« [szyk 9:6] (15): którý Ofiáry niewidoméy/ znák tá Ofiárá widoma y vftáwiczna ieft *OrzQuin* N2v, N2v marg; áby w Kościele wżyfćko poważnie á porządnie ípráwowano było/ á zwálzczá tá nazacnieyfa á vftáwiczna ofiárá. *WujJud* 235v, 147v, 178v, 179v, 244, 245v marg, Mm8v; *WujJudConf* 245; *SkarJedn* 359; *WujNT* 194, 770, 773 marg, Aaaaaa2.

»ofiara widoma« [szyk 1:1] (2): *OrzQuin* N2v; Y dla tego iuz podobno widomá ofiarę odrzucićie/ iáko y oni odfzczepieńcy/ przeciw ktorým Auguftyń święty piál? *WujJud* 245v.

»ofiara wieczna« (3): Ofiárá wieczna vftáwiczna nie ieft przepowiadánie Ewángeliey. *WujJud* 245v marg, Mm8v; *WujJudConf* 245.

»ofiara zbawienna« [szyk 2:1] (3): Day Boże/ áby ta zbáwienna offiárá/ y od włánych náłzych grzechow nas vftáwiznie wyzwoliá *KrowObr* 169, 169, 188.

Zestawienie: »wielka ofiara« = *główna, uroczysta msza święta* (1): wftąpili do Częftochowey w Kápitulny czás/ gdy bywa wielka Ofiárá v mnichow *BielKron* 420.

Szeregi: »chwała i ofiara« (1): iz też tylko w lámym Bożym Kościele á nigdzie indzie náyduie się chwałá prawdziwa/ y prawdziwa Ofiárá *KuczbKat* 80. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»dar i ofiara« (1): iz káždy bífkup álbo kápłan [...] dla ludzi bywa poftánowyon [...]: Aby ofyárował dáry y ofyáry zá grzechy. *KromRozm III* K5.

»hostyja abo ofiara« (1): Miedzy Doktorámi też świętými/ ten go [*sakrament*] zowie Eucháryftą po Grecku. to ieft czymeniem dżięk ábo dobrá łáfká/ [...] drudzy Hoftyą ábo ofiárą *LatHar* 186.

»kapłaństwo i ofiara« [szyk 7:1] (8): Wfzák y lám Luter wyznawa/ że mu Dyabeł wywodow y árgumentow dodał/ ktorýmiby on y Kápłáństwo y Ofiárę wywroćić miał. *WujJud* 7, 148v marg, 150; *SkarŻyw* 284; *SkarKaz* 156b, 607b, Ooooc [2 r.]. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»modlitwa, (i, ani) ofiara« [szyk 12:6] (18): Bogá ludzyom vblága modlitwá/ y ofyárá/ á tym wlfyfćkim yednoći ludzye z bogyem. *KromRozm III* K3; *KrowObr* 168; Niechay dzień śmierći iego przy ofierze áni modlitwách náłzych nie będzie wfpominan w Kościele. *BiałKat* 358v; *WujJud* 200v [2 r.], 201 marg, L16v, Mm6v; od drugiey Księżey [*kanonicy*]/ modlitwámi zwyczáynemi y offiárámi [*precibus usitatis et sacrificiis*] nielá namniey rozni *ModrzBaz* 132; *ReszPrz* 40, 112; *ReszList* 163; *GrochKal* 15; *WujNT* 452, 633 marg, Aaaaaa3; *SkarKaz* 455a, b. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 9 r.*]

»ofiara, (i, abo, ani, to jest) msza; ofiara ze mszą« [szyk 11:11] (21;1): *KromRozm I D4*; *KrowObr* 124; Thu iuz w tym pofelstwie nie máłz áby im rokázowáli/ żeby [...] zákupowáli ony ofiáry ábo ony zwykłe mŕze ſwoie *RejPos* 119v; Toć my Mŕzą zowiemy: to ielt ofiárą dobrowolną *BiałKat* 348v; *KuczbKat* 245; Widziŕz iáko ten ofiárę ze Mŕzą złącza. *WujJud* 236v, 179v, 202, 236, 236v; y ſłużyli Liturgiá/ to ielt/ ſprávowáli ofiárę y Mŕzą przenaſwiętlzá *SkarŻyw* 536, 278 [2 r.], 320 [2 r.], 337 [2 r.], 456, 471; *WujNT* 607; *SkarKaz* 386b [2 r.]. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*]

»ofiara, nabożeństwo« (1): rozumiał Pan iż ſobie miał ſwiát wymyſláć dziwne ofiáry/ dziwne nabożeńſtwá [...] ku vbłáganiu ſwiętego Boſtwá iego *RejPos* 116v.

»ofiara albo obiata« (1): y ná wŕzelkim mieſcu ofiáruią imięniu memu Ofiárę álbo obiátę niepokaláną. *WujJud* 237v.

»ołtarz i (ani) ofiara« [szyk 3:2] (5): *WujNT Hebr* 13 arg, s. 783; Nie dla kazánia przednie buduią fię koſcióły/ ále pirwey dla ofiáry y ołtarzá. *SkarKaz* 455a marg, 455b, 457a marg. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»ofiara i pokłon« (1): Ofiáry y pokłonu P. Bogu w niezgodzie oddáwác nie mozem. *SkarKazSej* 672a marg.

»ofiara i pożywanie (a. używanie) ciała i krwi pańskiej (a. Pana Chrystusowej)« (2): kiedy domy Boże/ ná ofiárę ſwiętą y ná pożywanie ciáła y krwi Páńſkiej poſwięczone/ obracáią fię w iáłkinie Luterſkie *WujNT* 167, 259.

»(nie tylko) sakrament, (ale też i, i) ofiara« [szyk 4:3] (7): *WujJud* 238v [2 r.], 242v, L12v; Vkazáłaſ nam nieczyſtym/ iáko fię o oczyſcieniu w koſcielnych Sákrámenćiech y ofiárách ſtárác mamy *SkarŻyw* 112; Iáko y teraz kielichy y inne naczynia ſwiętey ołtarzney ofiáry y naſwiętlzszego Sákrámentu/ poſwiacáią fię przez dotknienie ciáła y krwi Páńſkiej *WujNT* 98, 615. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 5 r.*]

»ofiara i służba« [szyk 4:2] (6): *SkarŻyw* 278; wŕzákże ofiárą y ſłuźbá [...] nie moglá być oná krwáwa á gwałtowna ſprává ná krzyżu/ ále tá niekrwáwa ná ołtarzu *WujNT* 287, 103, 288, 316 marg; Ona [*Rzeczpospolita*] wŕzczepiá tu ołtarz ſłuźby Bożey/y ofiar przedziwnych/ z ktorych wam vbłáganie Bozkie záwždy płynie. *SkarKazSej* 666a. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»ofiara i ſwiátoſć« (1): Kápłan y Władýkowie wolnoſć iáką máią: A to iżby zoſtawízy domá, ofárámi y ſwiátoſćiami páná Bogá vbłágáli. *SarnStat* 431. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

W przen (5) :

Wyrażenia: »ofiara martwa« [szyk 1:1] (2): I to wŕzytko fáłŕz/ y máťáctwo/ coſćie kolwiek o tey mártwey Mŕzárſkiej offiárze w ſwoim Mŕzale nápiſáli *KrowObr* 188, 183v.

»ofiara wielkonocna« (3): Bo nie ielt rzecz godna/ [...] áby Pan Bog czego cudzego poźádał: ále ſwey właſney ofiáry wielkonocney poźádał/ ktorą [...] vŕtáwić miał z ciáła y krwi ſwoiey. *WujNT* 286, 115 [2 r.].

γ. *Nabożeństwa nierzymsko-katolickie będące odpowiednikiem mszy (11)* : Otoſz małz ofiárę Luterſką. Ktoż to kiedy ſłychał/ áby kto zwał ofiárą przepowiedanie Ewángeliey. *WujJud* 245v; Otoż ich małz/ iuz záſię zwywánia imięniá Páná Chriſtuſowego ofiárą zowá. *WujJud* 246, 245v [2 r.], 246.

W połączeniu szeregowym (1): Trzymáią iż żadnego czyiřcu niemáľz/ á przedię fię zá vmárle modľá: mieniác podobno/ iż potępionym w piekle pomoc dáć řwemi modlitwámi/ ofiárami/ y iáľmuźnámi mogá. *SkarJedn* 343.

W charakterystycznych połączeniach: ofiara luterska, osobna od Kořciola powszechnego, prawdziwa; ofiarę niszczyć, ewangeliję przypisować, wymyřlać, zachowywać; ofiarę pomoc dać, zwać [co] (2).

Wyrażenia: »ofiara ustawiczna« (3): A gdyż to wřzyľtko záchowuiemy/ tedy teź z wielką wććiwořciá záchowuiemy ofiárę wřtáwiczná. *WujJudConf* 246, 245v, 246.

»ofiara wieczna« (1): A ofiárá wieczna wřtáwiczná ielići opowiadánie Ewángeliey cále nie nákázone *WujJudConf* 245v.

Szereg: »oľtarz i ofiara« (1): á ofobne od Kořciolá Powřzechnego Oľtarze y ofiáry wymyřlaćie. *WujJud* 9v.

đ. *O innych ceremoniach katolickich (3) :*

Wyrażenie: »wieczorna ofiara« = prawdopodobnie paschaľ [szyk 2:1] (3): Prziymi Święty oytze zápalenie tey ofiáry wietzorney/ ktorá my thobie dáiemy. *KrowObr* 88, 88, 89.

ę. *W zwrocie i znaczeniach przenořnych (180) :*

Zwrot: »ducha oddać za ofiarę« = skonać (1): życz końcá coćby fię řpodoła: [...] Day/ bym pierwey ćiałem był krwiá twá poiony/ Y oleiem řwiętyym doľtoynie řprawiony. [...] Day w ten čás/ gdyć ducha oddam zá ofiárę *GrabowSet* Q2.

αα) *Modlitwa, wiara, dobre uczynki; teź człowiek wierny (169) :* *RejPs* 65, 77v; *RejKup* k2, Ddv; *KromRozm II* 12v [2 r.], 13; Nawdzięćniejřza ofiárá řercze niewinne/ á kto řtrzeże przykazánie Páńľkiego. *LubPs* N3 marg, V5v marg, aa2 marg; *KrowObr* 189v [2 r.], 191v [2 r.]; *Leop Eccli* 35/2; *BibRadz Hebr* 13/16; *RejAp* 8v, 54v; *HistRzym* 100v; A czyniác cie wdzyęćzną ofiárá iemu/ czyniác cie z onego řyná řtráconego á řwowlne^{ęo} przyiemnym řynem iemu. *RejPos* 106; á řtámtąd iuź záwždy wdzyęćzne wonnořci á wdzyęćzne ofiáry idá iemu z onych řpoľecznych modlitw od onego ták wiernego á řpolnego zebránie iego. *RejPos* 349v, 10, 13v, 32v, 47, 48 [2 r.] (15); Wielka ofiárá v Bogá v ludzi/ Kto z głowy vpor řkromnořciá wyludzi. *RejZwierc* 215v; *WujJud* 233v [2 r.], 236, L18v; *WujJudConf* 236; Ofiárá przyiemna bogu ducha řtrápony/ Serce vnizoné/ vmyřľ vkorzony. *KochPs* 77, 76; *SkarŻyw* 385; *KochPieř* 71; *ArtKanc* M17 [2 r.], P14; *ZawJeft* 32; *GrabowSet* Dv; A dobroczynnořci y wdźielánie řpolnego nie przepomináćie. Abowiem tákowymi ofiárámi záľľuguiemy fię Bogu *WujNT Hebr* 13/16, s. 783, Aaaaaa3; *SkarKaz* 121b marg, 157a, 639a.

ofiara czego (38): Po tey pokucie potrzeba ofiary řprawiedliuych a cznotliwych wćzinkow *WróbfŻoľt* B6v; Dobrowolne ofiari wřt moich day aby fię tobie zľubiły miły panie *WróbfŻoľt* 118/108, pp; *KuczbKat* 370; *KochPs* 183. *Cf* »ofiara chwaľy«, »ofiara dziękczynienia«, »ofiara modlitwy«, »ofiara serca«, »ofiara sprawiedliwořci.

ofiara od kogo (1): proľľę moy pánie/ áby to byľá wdzięćzna ofiárá v ćiebie odemnie. *RejPs* 183v.

ofiara z czego (3): Iákaź ma być ofiárá z ćiałá náľżego Pánu Bogu? iedno gdy ie dla niego truddim poľtem y iná pracá *SkarKaz* 121b, 41a, 520b.

ofiara za co (1): ktora řnadz tobie ofiárá/ y zá wřlyćki grzechy ielić náprzyiemnieyřľa. *RejPs* 60v.

ofiara czyja [= *ofiarowana przez kogo*] [w tym: *pron poss* (5), *ai poss* (2), *G sb* (1)] (8): A toć będą v mnie wdzyęcżne ty ofiary twoye/ Gdy tu będyełz ná wślem pełnił rofkazánye moie. *LubPs* N3; (*marg*) Offiáry krześcijiáńłkie. (-) Przodkiem/ ábyś Panu Bogu zá wśzytki nierozłitzne dobrodzieyftwá iego dziękował [...]. Potym [...] *KrowObr* 189v, 141v, Tt2; *SkarŻyw* 263; *ReszList* 179; *ArtKanc* M; *GrabowSet* F4.

ofiara czyja [= *ofiarowana komu*] [w tym: *G sb i pron* (3), *pron poss* (2) (5): iedno pátrzy czyftego á fkrufzonego fercá á niewinney myłli iego/ á iż tho ielt nawdzięcżnieyśza ofiárá iego *RejPos* 29, 47v, 328v; *RejZwierc* 32v; Pará ptałzkow zá tym będye twa ofiárá/ W ćiele y duży mey/ żywa wśzędy wiárá *GrabowSet* N3v.

W połączeniu szeregowym (1): niechay fię rułza/ chodzi/ y prácuie w tákim połufzeńftwie/ w tákies ćierpliwości/ w tákies pokorze/ w tákies łzczodrołliwości y ofierze. *SkarŻyw* 28.

W charakterystycznych połączeniach: *ofiara czysta, dobrowolna, krześcijańska* (2), *łaskawa, miła Panu (Bogu)* (2), *nasłodsza, nawdzięcżniejsza (wdzięczna)* (44), *nazacniejsza, Bogu się podobajęca, prawa, przyjemna (naprzyjemniejsza) (Panu)* (10), *przystojniejsza* (2), *serdeczna, święta* (4), *wielka, wnętrzna, woniająca, żywięca* (3); *ofiara ciała, dusze, sprawiedliwych a cnotliwych uczynkow, ust* (2), *wdzięczności; ofiara z ciała* (2), *z dusze, z dzieci, z majętności, z nawrocenia grzesznych; ofiara Bogu (Panu, Zbawicielowi)* (7); *ofiara za dobroci, za wszytki grzechy; ofiara przed majestatem pańskim; przynoszenie ofiary, znak.*

Zwroty: »ofiare czynić (a. uczynić)« [w tym: *komu* (17) – (*Panu*) *Bogu* (15), *Bogu Ojcu* (1)] [szyk zmienny] (18): A chcelz tżynić offiárę Bogu/ offiáruyze łámega fiebie/ ktorego małz w mocy *KrowObr* 189v, 189v [2 r.], 238v, Rr4v; Przykład chwálebny że miłofiernymi vczynki mamy ofiárę czynić P. Bogu. *HistRzym* 99v; *RejPos* 107v, 181; *KuczbKat* 370; *RejZwierc* A3v; gdzie połtem á wftáwięzná [!] modlitwá y nocnym wftawánim ofiárę Bogu czyniác/ przemiefzkiwał. *SkarŻyw* 56, 20, 41, 106, 162; *ReszList* 179; *LatHar* +8v; *SkarKaz* 121b.

»da(wa)ć (a. oddawać, a. podawać) ofiárę, za ofiárę, na ofiárę« [w tym: *komu* (7) – (*Panu*) *Bogu* (2), *Panu* (2)] [szyk zmienny] (5:3:1): A tę przyiemną ofiárę daycie Pánu fwe mu/ Poruczywśzy wyftępki fwe w miłofierdzye iemu *LubPs* B3v, N4 *marg*; *KrowObr* 238v; *RejPos* 43; *RejZwierc* 32v; *KochPs* 80; Ciáło fwe kto dawa ná ofiárę żywą. *WujNT* Aaaaaa3, 566 [2 r.].

»ofiarować, ofiarujący ofiárę; ofiarować ofiárę; ofiarowanie ofiar« [w tym: *komu* (24) – (*Panu*) *Bogu* (15), *Panu* (2)] = *offerre hostiam PolAnt, Vulg* [szyk zmienny] (24:1;1;2): ábych ofiárował pánu fwe mu tákie ofiáry iákie bych rozumiał być naprzyiemnieyśle iemu. *RejPs* 83v, 80v; *KromRozm II* 13 [2 r.]; *LubPs* P 3v *marg*, Y5; *KrowObr* 189v *marg*, Ss2v; *Leop Ps* 28 *arg*; *BibRadz Hebr* 13/15; *OrzQuin* N2v; *RejAp* 55; *RejPos* 34, 47v, 301; *WujJud* 226, 238; iżby [*dziecko ochrzczone*] fie y modlitwy fwoie ofiarowáło niepokaláná y wdzięczną ofiárę Pánu Bogu *KarnNap* Cv; *SkarŻyw* 106, 531; *CzechEp* 101, 291; *ReszPrz* 26; y wy iáko żywe kámiemie buduyćie fię/ domy duchowne [...]/ ku ofiárowánium duchownych ofiar/ przyiemnych Bogu przez Iełufá Chriřtufá. *WujNT* 1.Petr 2/5, *Hebr* 13/15, s. 801, 841, 853.

»połóżyć [*komu*] na ofiárę« (1): á połóž mu [*Bogu*] ná ofiárę/ nie gromniczkę áni błáżeyká/ ále onę niewinná śinogárliczkę/ nędzná dużyczkę twoię *RejPos* 58.

»przyjąć (a. przyjmować) ofiarę, za ofiarę« [szyk zmienny] (3:1): á przymi gi [wołanie moje] kłobie zálálkáwą ofiárę *RejPs* 208v; Przyymyefz od nas ty ofiáry coć ponyefiem wdzięcznie Ná ołtarz twoy chwaląc cie iuz páná łwego wiecznie. *LubPs* N4v; *RejPos* 47; *LatHar* 14.

»przynieść [co] za ofiarę [komu]« (1): ktorzi ferce łkrufzone przynofzå zá ofiárę iemu. *LubPs* Tv *marg.*

»ofiarę sprawować; sprawowanie ofiar« [w tym: komu (1)] (1;1): Dobrowolnyec będę ofiáry łpráwował/ Abych powinność łwą ták náwłfem záchował *LubPs* N6; ktorzy łie raz [...] łtáli łwiętym Ofiárownictwem/ ku łpráwówaniu ofiar duchownych *CzechRozm* 249v.

»na ofiarę wejrzeć« (1): ofiárå łię Ablowå/ ktora Chryłtus iefł/ łzczyćmy/ áby ná fercå náłze y ná ofiárę náłze weyrzał P. Bog. *SkarŻyw* 263.

»wyda(wa)ć [co] ofiárå« (2): *Leop* YY4v; *WujJud* 233v; Prolżę was tedy brácia przez miłofierdzie Boże/ ábyłcie wydawali cíálå wálze ofiárå żywiåcå [ut exhibeatis corpora vestra hostiom viventem]/ łwięta/ przyjemną Bogu/ rozumną łłżzbę wálżę. *WujNT Rom* 12/1 [przekład tego samego tekstu *Leop, WujJud*]

Wyrażenia: »ofiara (Panu) Bogu, Bogu Ojcu, Panu, Panu Jezusowi« = *sacrificium Deo Vulg* (37:2:1:1): Ofyárå Bogu duch vdręczony *KromRozm II* 12v; *KrowObr* 238v; *Leop Ps* 50/19; *RejPos* 261v; ták iłz ty ofiárå łię łtániefz Pánu náłzemu Iezufowi. *SkarŻyw* 429; *LatHar* 166; *SkarKaz* 121b. *Cf Zwroty* (może zależne od czasownika).

»ofiara chwały« = *hostia laudis Vulg, PolAni* (11): *KromRozm II* 13; *LubPs* Y5; *KrowObr* 191v, Vu3v; Przeż niego tedy vłthåwicznie ofiárujemy Bogu ofiárę chwały/ tho iefłh/ owoc warg náłżych wyznawájących imieniowi iego. *BibRadz Hebr* 13/15; *WujJudConf* 233, 236; *WujNT Hebr* 13/15, s. 801, 841, 853.

»duchowna ofiara« = *spiritualis hostia Vulg* [szyk 8:6] (14): *KromRozm II* 13; *Leop Ps* 28 *arg*; A chcefzli wiedzić/ co duchowna Ofiárå iefł/ łłuchay Augułtynå/ ktory tåmże mówi *OrzQuin* N3, N2v, N3 *marg*; *RejPos* 301; *WujJud* 226; *CzechRozm* 249v; *CzechEp* 101, 291; y wy iåko żywe kåmienie buduyćie łię/ dom duchowny/ ofiárownictwo łwięte/ ku przynofżeniu duchownych ofiar *NiemObr* 34; *WujNT 1.Petr* 2/5, s. 801; *SkarKaz* 158a.

»ofiara dziękczyńnienia« (2): *WujJudConf* 236; Acz włyżcy wierni łå duchownymi kåpłany/ ktorzy duchowne ofiáry/ chwały/ modlitw/ y dziękczyńnienia ofiárowåć máią [...] *WujNT* 801.

»ofiara modlitw(y)« [szyk 3:1] (4): y zá kåždå z nich [wszetecznych niewiast]/ ofiárę modlitwy [...] ofiárowåł Panu Bogu. *SkarŻyw* 106; *LatHar* 14; *WujNT* 801, 853.

»niekrwawa ofiara« (1): włpominamy/ y dziękujemy Pánu Bogu/ ofiárując mu chwałę/ tho iefł owoc warg náłżych y cíálå náłze włåfne/ [...] tę niekrwåwå åle wdziętnå ofiárę. *KrowObr* 178v.

»ofiara niewidoma« (1): którę Ofiáry niewidomę [tj. skruszonego serca]/ znåk tå Ofiárå widoma y vłtåwiczna iefł *OrzQuin* N2v.

»pirworodna ofiara« (1): wy ktorzyłcie łie łłthåli práwie pirworodną ofiárå Bogu Ojcu/ przez opowiedånie Ewånyeliey łwiętey/ łtoycie mocnie przy tym *RejPos* 261v.

»ofiara serc(a) (niewinnego, a. skruszonego, a. upokorzonego)« (6): A yełteł bog prágnåc ofiar fercå łkruffonego/ Y ducha w krewkołci cyålå vpokorzonego *LubPs* N4v, P3v; *RejPos* 34, 47v;

WujJud 237v; náyduią fię w tym to Kościele szczyry á prawdziwi fludy/ ofiaruiący w pokorze ofiary ferc swoich *ReszPrz* 26.

»ofiara sprawiedliwości« (1): Pánu Bogu zá ofiarę Spráwiedliwości/ A Oyczyźnie ná popráwę rządu dobrego. *SarnStat* 1305.

»ofiara żywa (a. żywiąca)« = *hostia vivens Vulg* (7): *WujNT Rom* 12/1, s. 566 [2 r.], 841, Aaaaaa3; Stawcie ciááá fwe ofiarą żywą/ świętą/ Bogu fię podobáiącą. *SkarKaz* 121b.

Szeregi: »chwała abo ofiara« (1): Ale iefli chczfz iáką wdzięczną chwałę ábo ofiarę vczynić iemu/ vczynźe ták iáko cie thu vczyć raczy. *RejPos* 181.

»dar, ofiara« (1): A nawdzyęcznieyfa chwałá to záwždy v niego/ Co mu wdzyęcznie pochodzi s fercá vprzeymego/ [...]. Toć iego wdzyęczne dáry/ toć wšytki ofiary *RejWiz* 52.

»dzięki i ofiary; z ofiarą dzięki« (1;1): A iac/ w twym kościele/ dam z ofiarą dzięki *GrabowSet* R3, F4.

»kapłaństwo, ofiara« (1): A toć iefł kápłáństwo náłze/ á thoć fą wdzięczne ofiary v Páná náłzego/ gdy mu będziem ofiarowác/ iáko wierni kápłani iego/ fercá náłze czyfłte á vnižone *RejAp* 8v.

»ofiara i posługa« (1): á iákich ofiar y poług od nas potrzebowác raczył náuczá. *RejPs* 74.

ββ) *Męczeństwo; też męczennik* (10) : fám być niemogąc męczeńnikiem/ doftálem wam tych męczeńników. Niechże ty ofiary zwycięfkie idą ná mieyfce/ tám gdzie Chryftus ofiarą iefł: ále on ná ołtarzu/ ktory zá wšytki vcierpiál/ á ci przed ołtarzem/ ktorzy męką iego odkupieni fą. *SkarŻyw* 567, 567.

ofiara czyja [= *ofiarowana przez kogo*] (2): Tákn ten wielki S. oddál ofiarę fwoię Bogu fwemu á męczeńfkiey korony [...] vcześnikiem fię ftał. *SkarŻyw* 356, 207.

ofiara czyja [= *ofiarowana komu*] (1): oto wilk/ oto owieczká/ ták zgodnie y do ofiary Chryftufowej oboie fpofołbnie idą. *SkarŻyw* 341.

Zwroty: »oddać ofiarę; [co] na ofiarę podać« [*zawsze: Bogu*] (1;1): Szłá męczennicá ná śmierć/ [...] á ono czyfłte ciááó ná ofiarę Bogu fwe^{mv}/ ná on ołtarz podálá. *SkarŻyw* 152, 356.

»na ofiarę poświęcić« (1): Ale náмовić ich [*dziatek*] niemogł/ ktore fobie Chryftus iáko niewinne baránki ná ofiarę w młodych lećiech poświęcił *SkarŻyw* 180.

»przyjąć ofiarę« (1): Przyimi ofiarę náłzę Pánie/ á nas zimnem vmorzonych/ wezmi fobie zá wdzięczny dar/ nie w ogniu goráiący/ ále wzmimnie tym tobie fię dáiący. *SkarŻyw* 207.

»ofiary uczynić (a. poczynić)« [*w tym: Chrystusowi* (1)] (2): *BielKron* 248v; wzięłá ie chuc w wíęzieniu znimi zoftác/ á także Chryftufowi ofiarę zkrwie fwey vczynić. *SkarŻyw* 180.

Szereg: »ofiara i posługa« (1): Ale choćby też krew moię wylano ná ofiarę y ná poługę [*sacrificium et obsequium*] wíary wáfzey/ wefełę fię y pomagám wšytkim wam wefełá. *WujNT Philipp* 2/17.

B. *W kultach pogańskich i w odszczepieństwach od judaizmu zawierających elementy pogańskie; idolothytum Calep, Mącz; damium Mącz* (243) : *KrowObr* 241; *Leop Sap* 12/4; A gdy bogow Egipfkich przy ofiarach pytano przyczyny krolewfkiey niemocy: Powiedzyeli [...] *BielKron* 11; Perfowie Koniá palili ku chwale Słońcu/ mówiąc: prętkiemu bogu prętkiey ofiary trzebá. *BielKron* 24v; Zátym Pirus fyn Achillefá wzyąwšy ią bez litości ná grobie oycá fwego vdawił/ y fpalono wedłóg obyczáiá ich ofiar. *BielKron* 60v, 24v, 56v [2 r.], 83, 84v, 120, 274 [2 r.]; Daps, Nieyáka offiará v ftarych

w obyczajach będąca. *Mącz* 78a, 120d, 153b, 200c; *Prot* C4; *RejPos* [226]; ZNać iż sobie Apollo ofiary wluubił/ Bo y dla nich Kálchálá też márníe nie zgubił. *Paprpán* Ff3v; *KochPs* 20; Tedy mu rádzili áby się obiecał do Iowifzowego kościoła, y ták vczyńił: ízedł y prošíł łálki/ wielkie ofiary ślubuiąc. *SkarŻyw* 552, 402, 532, 566; proší drugiego Bogá Perkunufá/ álbo Pioruná/ áby gromy [...] pohámowác raczył/ y wypije mu ná ofiarę kufel piwá *StryjKron* 161, 160, 161, 400; *KochFr* 54, 62; *PudłFr* 22; Hecatombé – Ofiara, o ftu zwierzętach vcznioną [!]. *Calep* 474a, 472a, b, 600b; *GórnTroas* 26, 66, 74; Cireniacy Bogá Achorá też proszą Aby ich od much bronil/ ofiary mu noszą. *KmitaSpit* A3v; *GoslCast* 13; *KlonFlis* B3; *SapEpit* A2.

ofiara czego (3): Ofiary też włánych zwierząt mieli od ludzi póspolitych/ Kozlá Bachufowi ofiarowali y palili ku czci *BielKron* 24v, 24v marg, Llll2.

ofiara dla czego (3): *BielKron* 60; Niceteria, Ofiárá dla otrzimánia zwiçęftwá. *Mącz* 246c, 200c.

ofiara z czego (2): ty łam tę vftawę małz/ iż z dobrá twego ofiarę czyniłz/ áby [bogowie] wyflucháli prozbę twoię. *HistAl* I8v; *BielKron* 82v.

ofiara za kogo (1): yáko tho było v Rzymiánow że mátki Kármentáli bogini czyniły offyary zá dziatki ktore íe im íkoro rodziły. *GliczKsiqż* C7v.

ofiara za co (1): Soteria – Offiara zazdrowię. *Calep* 994b.

ofiara czyja [= ofiarowana przez kogo] [w tym: *pron poss* (4), *G sb i pron* (3)] (7): Ty w ofiarze tuoiey íiny twoie zábijáłz *HistAl* I8; *LubPs* D3; zázedł mu drogę Hieu gromiác go/ iż człowieku báłwochwálkiemu przepuścił/ á pociechę mu dał z iego ofiary. *BielKron* [85²]; *GórnDworz* Z; *BudBib* Lev 17/7; *StryjKron* 160; *WujNT* Rom 15/16.

ofiara czyja [= ofiarowana komu] [w tym: *G sb i pron* (5), *ai poss* (2), *pron poss* (1)] (8): Sámáriyfkie báłwány chwalił/ y czynił im ofiary/ palác íiny íwoie ku ofierze ich. *BielKron* 88v; *Nyctileia* Bacchi sacrificia, Ofiary Báchufowe. *Mącz* 255d, 12b, 77b, 105b, 170c; *SkarŻyw* 68. Cf »ofiara boska«.

ofiara czyja [= kto jest ofiarowany] (1): iż ináczey gniewu bołkiego nie vkroćimy/ íedno przez ofiarę tey ktora byłá przyczyną pomázánia krwią kościoła Apolinowego. *BielKron* 60.

W charakterystycznych połączeniach: ofiara brzydka, chwalebna, diabelska, droższa, kosztowna, milsza, niesprawiedliwa, prędká, tajemna, wielka (2), *zwierzęca; ofiara dobytká, zwierza* (zwierząt) (2); *ofiara dla oczyścienia, dla uspokojenia wiatrow; ofiara (ofiary czynić, oddawać itp.) Apol(I)inowi* (2), *Baalowi* (2), *Bachusowi* (2), *Belfegorowi, bogini(ej)* (*Karmentali, Wenus, Weście*) (5), *Cyprydzie, Dagonowi, Dyjanie* (2), *dzieciom Jowiszowym, Jowiszowi* (2), *krolowej niebieskiej, mężowi, modłom, Nerotowi, obrazowi, umarłym; ofiara za dziatki; ofiara na ołtarzu* (2), *na wierzchoch gor; ofiara Bachusowa, boginiej Cerery* (2); *do ofiar przymuszać (przymusić)* (3), *przywodzić; ku ofierze wywieść; ofiarę jeść, nosić, obiecować, polewać, stawiać, stroić, ślubować, ulubić sobie, wyrządzać; uczcić ofiarą.*

Zwroty: »ofiary czynić (a. uczynić), działać, czyniący« [w tym: *komu* (80) – *bogom (bogu)* (35), *diabelstwu* (6), *bałwanom* (5)] = *libare (libamina)* *Vulg, PolAnt; offerre Miech; immolationem a. victimam facere, victimam immolare, offerre tributa* *HistAl; sacrificare, sacrificium facere* *Mącz* [szyk zmienny] (99:1:1): [...] *Bogom íwym á zwłálczá onemu ktorego ich íęzykiem (Perkun) to íełth piorun zwali, offiary czyniác. MiechGlab* [90]; *RejPs* 117; A wízedłzy do kościoła Hamonowego/ vczyńił ták ofiary *HistAl* B6, B6v, Dv, D2v [2 r.], E5, F6 (14); *GliczKsiqż* C7v; Ná ten čás go

w rozniewanie frogie pobudzali/ Gdy dyabelftwu á nie Bogu ofiary dzyálali *LubPs* gg4v; *Leop Is* 65/11, *Ier* 44/18; Synowie zbieraią drwá/ [...] áby czynili mokre ofiary Bogom cudzym *BibRadz Ier* 7/18, *Os* 4/13, 11/2; A gdy było v Delfu/ vczynili ofiarę Apolinowi *BielKron* 105v, 8, 43, 52, 82v, 87v (17); Ferialia offitia, Ofiary y zádufzne íprawy które pogánftwo zwykło czynić bogóm íwym. *Mqcz* 120d; Expiare manus mortuorum, Przeyednác vczinić ym yáką ofiarę. *Mqcz* 301d, 81b, 159a, 268c, 273b, 363c; *RejAp* 108; *GórnDworz* li3v; *RejPos* 10v, 50v; *KuczbKat* 190; *RejZwierc* 169; A čás ich też był przyšzedł/ iáko vftáwili/ Íż tedy Báálowi ofiary czynili. *HistHel* Cv; *CzechRozm* 48v; do tego Rzymiány przywiodł/ íż mu łup iáko Bogu ítáwili/ y ofiary czynili. *SkarŻyw* 361, 20, 21 [2 r.], 40 [2 r.], 41, 69 (33); *StryjKron* 81 [2 r.] 467; *KochWz* 139; *WerGośc* 270; *PudłFr* 48; Sacricula - Pop offiari cziniący. *Calep* 936b, [755]b; *Phil* N2; *WujNT* 310, 693, 700; Páwłá ś. póspółstwo w Lyftrze zá Bogá przyiác/ y ofiary mu czynić chćiáło *SkarKazSej* 695a.

»na ofiarę [komu] dać się« (1): Polixená ná ofiarę Achillefowi dác íię ma *GórnTroas* 6.

»ofiarę odda(wa)ć (a. dać); na ofiarę da(wa)ć, da(wa)ny« [w tym: komu (8) – bogom (bogu) (2), bałwanom (1)] [szyk zmienny] (8;2:4): *BielKron* 84; Farreatio, Genus sacrificii quoties sacrificia conficebantur, Kołacz ná ofiare v pogánftwá w dzień wefela dawány. *Mqcz* 118a, 153b, 192b, 312b, 377c; *PaprPan* Gg3v, Hhv; Vpominam was/ ábyście Bogom náłzym krzywdy nie czynili/ á nabożnie im ofiarę oddáli *SkarŻyw* 566; *CzechEp* 87; *KochFr* 97; *ReszPrz* 110; *PudłFr* 49; *GórnTroas* 6.

»odprawić ofiarę« (1): A odpráwiwšzy ofiarę/ sftał íie zwyciężczą *Phil* D.

»ofiarować ofiarę; ofiarowanie ofiar; na ofiarę ofiarowany« [w tym: komu (5) – bałwanowi (1), czartom (1)] = *sacrificare sacrificium Vulg, PolAnt; immolare hostiam Vulg, Mqcz; offerre hostiom Vulg* [szyk zmienny] (12;1; 1): Íam wedłóg ich bałwochwálftwá niechciál íie ípráwować/ Ni onych ze krwi ofiar ich nigdy ofiarować *LubPs* D3; Y vczynili ćielcá w támte dni/ y ofiarowali ofiarę bałwanowi *Leop Act* 7/41, 3.Reg 18 arg, 4.Reg 3/27, *Is* 57/7, *Ier* 44/19, 21, 25; Probatia, Latine ovilis in Bibliis piscina dicitur, ubi oves sacrificio destinatas lavare solebant, Sádzawká do omywánia y płókánia owiec ná ofiarę ofiarowanych. *Mqcz* 323a, 217d, 229b; *BudBib Lev* 17/7, *Is* 57/7; Krol wedle obyczáiu Pogánfkiego miał ofiarować ofiarę v Ołtarzá Słóncu. *Phil* C4.

»ofiarę, ku ofierze, na ofiarę palić (a. spalić); palenie ofiar« [w tym: komu (4) – bogom (bogu) (2)] [szyk zmienny] (2:2;1;1): pierworodne^{go} íyná íwego/ ktory po nim Krolem zoftác miał ípalił go ku ofierze [obtulit holocaustum] ná murze *BibRadz* 4.Reg 3/27; *BielKron* 88v; Y podáli íye w iármzo Báál Phegorowi/ Y palili ofiary zdechłemu trupowi. *KochPs* 161, 66; *SkarŻyw* 130; *StryjKron* 156.

»przyjác ofiarę« [szyk zmienny] (3): á napierwey chćiál íść do bożnice/ prośić Lucyny ktorą zá kfiędzá mieli/ áby przyięlá od Celárzá ofiarę. *HistRzym* 26v; *StryjKron* 160, 161.

»ofiarę sprawować« [w tym: komu (2) – bałwanowi (1)] = *hostiam offerre Vulg* [szyk zmienny] (9): *BibRadz* 4.Reg 10/19, 15/4, *Os* 4/14, 1.Mach 1/54, 62; *BudBib* 1.Mach 1/54; Y vczynili w one dni ćielcá/ á ípráwowáli ofiarę bałwanowi *WujNT Act* 7/41, 14/12, s. 455; *WitosłLut* A6.

»ofiarę stroić, strojąc« (1:1): Edonides, Mulieres Bacchantes, Niewiáfty Bachufowe íwięta íwięćac y offiary ítrojąc. *Mqcz* 100b; *SkarŻyw* 306.

»wylewać ofiarę [komu]« (1): Czýnmy obietnice náłfe ktorefmy obiecáli/ żebyfmy offiárowáli krolowej Niebiefkiey/ y wylewáli íey offiary nápojne [*sacrificare ... libamina*]. *Leop Ier* 44/25.

»ofiaraę wyrządzać [komu „czartom”]« (1): *BielKron* 151v cf »chwała ani ofiara«.

»na ofiarę zabić« = *sacrificare* *Mącz* [szyk zmienny] (2): Ex manibus sacrificantium cum se proripuisset, Wymknąwszy sie z ręku tych którzy go chcieli ná ofiarę zabić. *Mącz* 346d, 472d.

Wyrażenia: »ofiara bałwanom, bałwochwalska, bałwańska, pogańska« = *idolothytum* *Mącz*, *Calep* [szyk 11:4] (9:3:2:1): iż zapomnawłszy rofkazánya Bożego wzywáli ofyar pogánłkich przeciw woley Bożey. *LubPs* Y3v marg; Przecżże tedy tegoż nie rozumiecie o sprofnych bałwochwálłkich ofiárach. *BibRadz* II 95d marg; *BielKron* 84v marg; *Mącz* 164c; *SkarŻyw* 130, 490; *Calep* 500b. Cf *Zwroty* (może zależne od czasownika).

»bita ofiara« (1): *Victimarius*, Rzeźnik/ który bydło ku bitym ofiáróm przedáyne miewał. *Mącz* 493c.

»ofiara bogom (a. bogu, a. bogowi), boska« (43:1): y rozkazano *Attenianom* iżby teⁿ mor mogli oddalić przez ofiari boskie. *BielŻyw* 25; *RejPs* 158; Izáli niewiełz/ rzekli/ Cefarłkiego rofkazánya/ ktorým ftároście náłzemu każe/ áby Chrześcian do ofiáry Bogom przymułżáno *SkarŻyw* 402, 21, 151, 189. Cf *Zwroty* (może zależne od czasownika).

»ofiara dziękowna« = *pacifica, victima* *PolAnt* [szyk 1:1] (2): y káżdą krew całopalenia/ y káżdą krew ofiáry (dziękowney) nań wkrapiać będziefz. *BudBib* 4.Reg 16/15, 4.Reg 16/13.

»krwawa, ze krwi ofiara« (1:1): *LubPs* D3; Nie damci [Wenus] krwáwéy ofiáry/ Bo co máią frogie dáry V boginiéy dobrotliwéy Czynić y świátu życzliwéy? *KochFr* 97.

»napojna, mokra ofiara« = *libamen* *Vulg, PolAnt* [szyk 7:1] (6:2): Ale od onegoż czáfu iákożefmy przełtháli offiáry czynić *Krolowey* niebiełkiey/ y wylewać iey napoyne offiáry/ włlyłtkiego nam nie dołtaie *Leop* *Ier* 44/18, *Is* 57/6, *Ier* 44/17, 19 [2 r.], 25; *BibRadz* *Ier* 7/18; kádzili Báháłowi/ y zálewáli mokre offiáry bogom cudzym *BudBib* 32/29.

»ofiara wonna« [szyk 1:1] (2): á niołąc kádzielnicę przed ołtarz/ z inąd obcego ognia nábráli/ y nań kádzidłá ku ofierze wonney náłożyli *SkarŻyw* 492; *WitosłLut* A6.

»ofiara zapalna« (1): ktorego áż do thego czáfu lud Izráelłki chwalił/ y ofiáry zapálne czynił *BielKron* 88v.

»zupelna ofiara« (1): Pochwyciwłzy potym łyná łwego [...]/ offiárowal go zupelną offiárę [*obtulit holocaustum*] na murze *Leop* 4.Reg 3/27.

Szeregi: »chwała ani ofiara« (1): przeto iż niechcieli czártom [tj. bogom pogańskim] chwály ani ofiáry wyrządzać *BielKron* 151v.

»cześć i ofiara« (1): lud prołty onemu obrázowi wielkie czći wyrządzał y ofiáry czynił *BielKron* 8.

»ofiara i kadzenie« (1): A włzákoż kaplice po gorách niebyły popłowane/ y owfzem lud iefzcze ná nich ofiáry sřprawował y kádzienia [*immolabat et suffiebat*]. *BibRadz* 4.Reg 15/4.

»modlitwa (a. modła) i ofiara« (4): *BielKron* 98; *Herkulełowi* kołcioły ftáwiał/ y thákie iemu iáko Bogu modły dawał/ y ofiáry czynił. *GórnDworz* li3; *StryjKron* 81, 467.

»ofiara albo (i) obchod« [szyk 1:1] (2): *Mącz* 251b; y prołi włzyłtkich Bogów káżdego z ofobná/ [...] áby raczyli od nich miłościwie przyiać obchod y ofiárę onego Świętá *StryjKron* 161.

»służba a ofiara« (1): *Bassaris, Sacrificium Bachi. Et, Sacerdos Bachi, Służbá* á offiárá ku czći *Bachułowi. Mącz* 23d.

»ofiara i święto (a. dni święte, a. świętobliwość)« [szyk 2:2] (4): Ambarvalis, Świętobliwość y ofiárą którą około pól obchodzą. *Mqcz* 7c; Bendidia, Sacrificia et festi dies, apud Thraces, Ofiary y dni fwięte v Thraków. *Mqcz* 24b, 100b, 268c.

Przen (5) : Kruk gdy niegdy niemocen był/ Swoiey mátki bárzo prosił. Iżeby [...] zań bogow prosiłá: Izby lie ktory zmiłował/ Zdrowie mu záfie rychłe dał: Ofiárác to Bogu wdzięczna/ Modlá dobrych vftáwiczná. *BierEz* K3v.

ofiara komu (1): Ten leży tłoczác brzég/ máła go miárá/ Lecz wielka bogóm gniewliwym ofiárá. *GórnTroas* 15. Cf *Zwroty* (może zależne od czasownika).

Zwroty: »ofiary [komu] oddać« (1): Przygotuyćie łóżnicę/ w któręy on ofiary/ Słufzné Cyprydzie odda zá tákové dáry. *OstrEpit* A2.

»ofiare [komu] zapalać« (1): *SapEpit* A3v cf *Wyrażenie*.

Wyrażenie: »wonna ofiara« (1): Sátyrowie co w pułzczách głębokich miełzkáią/ Wonne włyficy ofiary tobie [*Elżbiecie Radziwłównie*] zápaláią. *SapEpit* A3v.

Szereg: »dary i ofiary« (1): Swoi to (rzecze [*rzeka Rudawa*]) fámi lie woiiuá/ Swoi/ niełtety/ tą mię dziś dáruiá Szárłatną bárwą: boday tákie dáry Przepádły ziemię/ y łmutne ofiary. *GrochKal* 14.

C. *W islamie (w fałszywym pojęciu chrześcijanina o tej religii, nie zawierającej w swym rytuale składania ofiar)* (2) :

Wyrażenie: »ofiara wielkonocna« [prawdopodobnie przez utoższenie świętem Paschy] (1): Pierwfze [święto] zowá (Kniran to ieft, ofiary wielkonoczney [oblationis pascha], na pamiątkę gdy Abraham [...] chciał offiarowác y zabić łina łwego Iłáaka, na to święto offiaruiá łkopy y ptaki. *MiechGlab* 21.

Przen [komu] (1) : ktorey [wiary Mahometa] łumma była tá: áby nád rozłanie krwi Krześciáńłkięy/ wdzięcznieyłzá/ y miłłzá ofiárę Bogu byđz nie rozumiełi *OrzJan* 26.

2. *Przedmiot przeznaczony do ofiarowania bóstwu* (173) :

Zwrot: »[komu „Bogu”] ofiare [czego] dawać« (1): Iáko Bogu ofiárę káđzidłá dáią: iáko krolowi złoto przynofzá iáko łmiertelnemu do pogrzebu mirrhę dáią *SkarKaz* 520a.

Przen (1) :

Zwrot: »upaść ofiara« = *oddać życie* (1): Nie wydam łwych przodkow: zá Rzeczpołpolitá Vpádnę ofiárá/ da Bog/ známienitá. *SzarzRyt* C2.

a. *W judaizmie Starego Testamentu (zwykle zwierzę ofiarne); hostia, victima PolAnt, Vulg; munus, oblatio, sacrificium PolAnt (109) : PatKaz III 104v; MurzNT 106 marg, Mar 9/48; LubPs V5v; Abowiem on ogień w łtárym zakonie/ ktory z niebá łtępowáł/ y ony ofiary požerał/ przełłádowánie/ vdręcenie/ mękę y łmierć Páná I: Kryłtá známionowáł KrowObr 87v; tedy łámcá czyłte⁸⁰ bez włłfelkiewy zmázy bęđzie offiárowa[ł] [...]: y włóży ná głowę oney offiáry ręce/ á bęđzie wdzięczna y pomagáiąca ku oczýłścienu iego. Leop Lev 1/4, Lev 1/6, Mar 9/48; BibRadz I 241 a marg, Mich 6/6, 1.Cor 10/18; ábowiem łtápił ogień od Páná y łtrawł włytki ofiary y łtłúłtołci ktore były ná ołtarzu. BielKron 38, 12v [2 r.], 77v, 84v [2 r.]; RejPos 48, 103v, 331v, 343; BiałKat 213v; iáko go [Abraama] Anyłowi pohámowác rołkazał/ y inłszá mu ofiárę wkáżác raczył. RejZwierc 202; o ktorych przeto nápiłfano/ że grzechy ludzkie/ to ieft ofiary y iáłmużny zá grzechy iedzá WujJud 156; HistHel C2; SkarŻyw 492; LatHar [+9]; WujNT Mar 9/49, s. 287, 604; SkarKaz 315a, 453a.*

ofiara czyja [= *ofiarowana przez kogo*] [*w tym: pron poss (14), G sb i pron (7), ai poss (5)*] (26): *PatKaz II* 62v, 86; Iezu ktorys dwa pieniądza [!] nad ofiari bogaczow powyłfzył. *TarDuch B7*; *MurzNT Matth* 5/23, 24 [2 r.]; *Leop Num* 7/10, 3.Reg 18 arg; Y położy rękę fwą ná głowie ofiary fwoiey/ á zárznie ią przed drzwiami przybytku zgromádzenia *BibRadz Lev* 3/2, *Lev* 3/8, 7/32, 34, *Num* 7/54, *Ier* 7/21, *Ez* 44/30; *BielKron* 124v, 146v [2 r.]; gdy ogień fpadł z niebá ná ofiáry Eliafzowe *RejAp* 113v; *RejPos* 10v, 202; *RejZwierc* 125; *BudBib Lev* 10/19; *KochPs* 28; *SkarŻyw* 491 marg; ták iáko ofiáry Zydowfkie/ y potrawy bálwánfkie/ pierwey ofiárowano/ niżli ich pożywano. *WujNT* 604.

ofiara czyja [= *ofiarowana komu*] [*w tym: pron poss (2), ai poss (2)*] (4): Nie bédźiefz ofiárował krwie ofiáry moiey z kwáfzonem chlebem *BibRadz Ex* 23/18, I 43d marg. Cf »ofiara pańska«.

W porównaniu (1): A którykolwiek pánu fye przeciwi/ Iáko łóy tłuftéy ofiáry zniśczeie *KochPs* 53.

W charakterystycznych połączeniach: *ofiara chroma, miła, niedołączna, obfita, pomagająca ku oczyszczeniu, powinna, tłusta, wdzięczna, większa; ofiara Aaronowa, bogaczow, cesarska, Elijaszowa (2), żydowska; głowa ofiary (3), krew (4), łój, skora, tłustość; u ofiary przysięgać (2); ofiarę (z)jeść (3), obrać, omywać, położyć (2), pożreć (4), pożywać (3), przejrzeć sobie, strawić (3), ukazać (2); na ofiarę ogień spuścić.*

Zwroty: »ofiare ofiarować; ofiara jest ofiarowana« = *offerre oblationem Vulg, PolAnt; hostia immolata Vulg* [szyk zmienny] (3;1): Offiárowáli tedy Kxiążętá ná poświęcánie ołtarzá [...] offiáre fwoię przed Ołtarz. *Leop Num* 7/10, *Lev* 14/14; Tác ieft ofiárá ktorą ofiárowác bédźiefcie/ Izoftą część Efá z Omer zboża/ á fzołthą część Efá z Omer ięczmieniá. *BibRadz Ez* 45/13; *WujNT* 604.

»przynieść (*a.* przynosić, *a.* nieść, *a.* donieść) ofiarę (*a.* nanieść dosyc ofiar, *a.* ponieść ofiary); noszenie ofiar; ofiary będą niesiony« [*w tym: komu (6) – Bogu (1), Panu (1)*] = *offerre hostiam a. munus PolAnt; attollere oblationem Vulg* [szyk zmienny] (16;1;1): Abowiem żadnego zwaz kárác oto niebęde/ żelcie mi ofiar dolić nienánieli *RejPs* 74v; á gdy będą tobie ofiáry rozmáyte niefiony [...] włfytko to vćiebie zá wdzięczne bédzie przyięto. *RejPs* 77v, 77v; *MurzNT Matth* 5/23, 24; Ponyołfciých ofiáry według byegu fwego/ Ale wyem iż ty wyęcey pátrzyfz fercá mego *LubPs* P3v; *BibRadz Lev* 7/30, *Num* 7/54; *RejPos* 46v, 215; *BudBib Lev* 10/19, 4.*Esdr* 1/31; *BudNT Hebr* 7/15[26], 11/9; Abo czemu [Bóg] onych gánił y odrzucał ktorzy [...] ofiáry weń [*w szabát*] obfite przynosiłi? *CzechRozm* 72v; *SkarŻyw* 112 marg; Bo nie łácno było gofpozarzom [...] trudzić ciáłá fwe chodzeniem y nofzeniem ofiar *SkarKaz* 40b, 382a.

»rzezać, zabić ofiarę« = *mactare holocaustum PolAnt* (3;1): wwiedz ty męże do domu a zabiy ofiary [*occide victimas Vulg Gen* 43/16] a vtzyń gody *HistJóz* C4v; W przyfionku też v brany były dwa ftoły [...] ná kthorych rzezano ofiáry palone *BibRadz Ez* 40/39, *Lev* 6/25, *Ez* 40/52.

»zapalić (*a.* (s)palić; *a.* popalić) ofiarę; ofiara się zapaliła; zapalenie ofiary« = *devorare holocaustum et victimam Vulg; consumere holocaustum PolAnt* [szyk zmienny] (11;1;1): Przy offiárowániu zá grzech káplánfki y włfech ludzi/ z ftałił ogień od Bogá/ y fpałił offiáry. *Leop Lev* 9 arg, 3.Reg 18 arg, 2.*Par* 7 arg, 1; Tedy fpadł ogień Páńfki/ y popalił ofiáre y drwá *BibRadz* 3.Reg 18/38, I 198c marg; Ofiárá fie lámá zápaliłá. *BielKron* 77v marg; A gdy nie mieli ognia Bołkiego/ który był z nieba ftałił ná zápalenie ofiáry. *BielKron* 97, 84v; *RejPos* 10v; *BudBib* 2.*Mach* 2/10 [2 r.]; *SkarŻyw* 492.

Wyrażenia: »ofiara chlebowa« (1): KApłáni y Lewithowie [...] niebędą mieli czątki y dziedzictwá z innym ludem Iíráelkím/ ábowiem offiáry Chlebowe y Napoyne [*sacrificia et oblationes*] będą ieść *Leop Deut* 18/1.

»ofiara za grzech« = *oblatio pro peccato PolAnt* [szyk 3:1] (4): co ieilibych był dzifia iadł ofiárę zá grzech/ izaliby to było przyiemno w oczu Iehowy? *BudBib Lev* 10/19, *Lev* 10/17, 19; *BudNT Hebr* 7/15[26].

»ofiara napojna« (1): *Leop Deut* 18/1 *cf* »ofiara chlebowa«.

»ofiara naświętsza« (1): To będzie tobie z ofiar naświętszych [*de sanctificatione sanctitatum*] káždy dar ich/ y káżdą obiátá ich *BudBib Num* 18/9.

»ofiara palona (a. zapalona), ku paleniu« = *holocaustum, oblatio ignita PolAnt* [szyk 6:1] (6 :1): Ręką íwą przynieście ofiárę ku paleniu Pánu *BibRadz Lev* 7/30; Była też y íalá ktorey weście było ná przodkách bran/ támże omywáli ofiáry palone. *BibRadz Ez* 40/38, *Num* 15/5, *3.Reg* 18/34, *Ier* 7/21, *Ez* 40/39, 42.

»ofiara pańska, Panu, Bogu« = *oblatio Domini PolAnt* [szyk 3:1] (2:1:1): á oddacie onę Páńfką ofiárę [*elevationem Domini*] Aaronowi kápłanowi. *BibRadz Num* 18/28; *BudBib Eccli* 50/13. *Cf* »przynieść ofiárę« (może zależne od czasownika).

»(s)pokojna ofiara« = *sacrificium pacificorum PolAnt* [szyk 2:1] (3): Lopátkę práwą oddacie kápłanowi ku podnożeniu/ odiańwzy iá odípokoynych ofiar íwoich. *BibRadz Lev* 7/32, *Lev* 7/33, 34.

»ofiara zupełna« = *holocaustum Vulg* [szyk 1:1] (2): ogień z Niebá z ítąpił/ y pożárł a ípalił zupełne y ine offiáry *Leop 2.Par* 7/1, *Ps* 65/13.

Szeregi: »ofiara i całopalenie« (1): oto dzifia przynieśli ofiárę íwoię zá grzech/ y całopalenie [*oblationem pro peccato et holocaustum*] íwoie przed Iehową *BudBib Lev* 10/19.

»ofiara i okup« (1): Czemu Pánná Mátká Boża ofiárę y okup zá íyná niosła *SkarŻyw* 112 *marg. Przen* (4) :

a) Dusza ludzka odkupiona przez Chrystusa (3) :

Zwroty: »oddać Bogu Ojcu za ofiárę« (1): *RejPos* 341 *cf Szereg*.

»ofiarować za ofiárę« [*komu – Bogu Ojcu* (1)] (2): A człowieká nędznego/ iuż thák odkupionego á wyzwolonego/ ofiárował znowu iemu/ zá wdzyęczną ofiárę á zá miłego íynaczká iego *RejPos* [344]v, 343v.

Szereg: »ofiara a upominek« (1): który iá [*wierną duszę*] íobie wyzwolił á pokropił y poświęcił krwią íwiętą íwoię/[...] á oddał iá Bogu Ojcu íwemu/ zá wdzyęczną ofiárę/ á zá wdzyęcżny vpominek iemu *RejPos* 341.

b) Człowiek ponoszący karę bożą (1) : Miecz/ miecz wyoftrzony ieft/ y wypolerowany. Aby poíiekl ofiáry *Leop Ez* 21/10.

b. W katolicyzmie (22) :

α. Najświętszy Sakrament ołtarza, hostia, też chleb i wino przed przeistoczeniem (17) : [*prosisz Boga*] A ízby Aniołá poílał/ któryby tę ofiárę co rychley/ by niezwiętrzáł/ ná nawyííczy Ołtarz donioíł. *KrowObr* 170v, 184.

Zwroty: »Panu Bogu za ofiárę ofiarowany« (1): *WujNT* 604. *cf* »ofiara Nowego Testamentu«

»poświęcić ofiarę« (1): Pofwięć prosimy Pánie tę offiárę/ áby nam iednorodnego lyná twego Ciáło/ y Krew lie ftálá. *KrowObr* 170.

»ofiary pożywać; używanie ofiary« (1;1): Ale ofiárą pierwey grzechy gładzifz/ toż tey ofiáry dopiero pożywałz. *SkarKaz* 158a, 155b.

Wyrażenia: »niebieska ofiara« (1): gdy przyftąpić chcę do twego ftołá/ Swiátość przyiąć pełną twych táiemnic zgołá/ Swiátość dziwną práwie/ niebieską ofiárę *GrabowSet* O3.

»ofiara Nowego Testamentu« (1): gdyby chleb y kielich Pánki przed wzywánieniem nie był Pánu Bogu ná ołtarzu zá ofiárę nowego testámentu ofiárowány *WujNT* 604.

W przeni (1) :

Wyrażenie: »martwa ofiara« (1): A batzyfz iufz/ iáko ludzi vmárłe/ tzynicie vtzełniki męki Pána Kryftułowey/ y iáko ie karmicie tą offiárą martwą? *KrowObr* 191.

αα. *Chrystus w Eucharystii* (9) : P. Chryftus y ofiárnie y ieft ofiárą. *WujJud* L17v, 236, 236v *marg*; Niechże ty ofiáry zwycięłkie idą ná mieyfce/ tám gdzie Chryftus ofiárą ieft: ále on ná ołtarzu/ ktory zá wżytki wćierpiál/ á ci przed ołtarzem *SkarŻyw* 567; *WujNT* 765.

Wyrażenia: »ofiara Nowego Testamentu« (1): Stał fye sam fłodkim pokármem pżenicznym/ y ofiárą piérwżą Nowého fwego Testámentu *BiałKat* 346.

»wieczna ofiara« (1): wedle ktorego [*obrzędu Melchisedechowego*] ieft Pan Krystus wiecznym káplánem/ y ieft wieczną ofiárą w kościele fwoim. *WujJud* 245v.

Szereg: »ofiara i kapłan« [*szyk 1:1*] (2): Bo ácz ieft iedyny Káplán Chryftus ná náłzym ołtarzu/ y iedyną ofiárą *BiałKat* 366; *WujJudConf* 148.

β. *Chleb i wino kładzione na ołtarzu przez władcę podczas mszy koronacyjnej* (3) : *BielKron* 330; A gdy fpiewano we Mfzy co offertą zową/ Krol fzedł ku ołtarzowi z ofiárą gotową. S chlebem z winem/ ná ołtarz dawał po iednemu *StryjWjaz* C3, C2.

γ. *O działaniach lub osobach; przeni* (2) : Przetoż ná ten czás przed nogi iego swiętey miłosci iáko zá wdzięcznieyfżą ofiárę tę nafzę pracą pokładamy *BibRadz* *6.

Wyrażenie: »ofiara Bogu« (1): Odpowiedziál Iánuáryufz: ieśli to wczynifz/ ia fám tego prágnę/ ábych fię ftál ofiárą Bogu memu *SkarŻyw* 428.

c. *W kultach pogańskich; hostia, sacrificium Mącz, PolAnt; oblatio Mącz* (40) : Y wdáli lie wpośluffeńftwo á w chwále bogow pogáńfkich y pożywáli onych ofiar fporogány *RejPs* 157v; *Leop Deut* 18 *arg*; Przyftáli potym do Báálfegor/ y iedli ofiáry vmárłym fprawowane *BibRadz Ps* 105/28, II 118b *marg*; A gdy ták wczynili káplani Báálimowi/ wzywáli bogá fwego od ráná áż do południá/ áby ofiárę podniecił [!] *BielKron* 84v; Ludzye tám [*w kościele Apolona u Delfu*] wielkie ofiáry kładli ták w fkárbiech iáko w potráwách *BielKron* 274, 82v, 84v, 105v, 111v [4 r.]; oblatio, sacrificium. Offiárá/ ktorą pogáńftwo Bogóm á bałwanóm fwym ku czći á chwale záwiefzawáli w ych bóźnicách. *Mącz* 9a, 81a, 265b, 508a; *RejZwierc* 84, 202v; *BudBib* 4.Reg 16/12, I 369a *marg*, *Bar* 5[6]/27; *KochPs* 162; do pożywánia ofiar Dyabelfkich/ zinemi rowieńniki ich pobudzał. *SkarŻyw* 46, 130, 329; *KochFr* 12; *Calep* 936b; *GórnTroas* 26.

ofiara komu (2): w kościołach bywałá nieyáka kratá álbo co tákowego w poórzodku ná którey pogáńftwo ofiáry bogóm fwym wielzáli. *Mącz* 455a; y pośłał do iednego Egipfkiego kápłaná gdy ofiáry bogóm fwym wedle fwego zwyczáiu rozrębował *RejZwierc* 84.

ofiara czyja [= *ofiarowana przez kogo*] (2): A nićiem iá niewolnicá twa iádłá v ftołu Amánowego/ anim pomagáłá biesiady krolowi wielkiemu/ á nim pijáłá winá z ofiar [*libaminum*] ich. *BudBib Esth* 14/16[17], *Bar* 5/28.

ofiara czyja [= *ofiarowana komu*] (5): [*Matka mówi do kruka:*] Bo ty o żadnego [*boga*] niedbałz/ Koždego ofiáry łápałz *BierEz* K3v; Kyedy fye ku chwale Báál fprofnye przyłaczyli/ Támże wlfetecznye vmárłych ofiar pożywáli *LubPs* Y3, gg5v; á oniby fię blaznili zá Bogi swoimi y ofiárowáliby Bogom swoim/ telzby cię zwáli/ y iadłbyś z ofiáry ich. *BudBib Ex* 34/15, *Ps* 105/28.

W połączeniu szeregowym (1): Ze iá [*Fortunę*] potym niektorzy zá boginię zwáli/ Ofiáry/ vpominki/ y fwieczki ftáwiáli. *RejWiz* 127v.

W porównaniu (1): On iák náznáczona Ofiárá/ ku ołtarzóm/ gdy bywa wiedźiona/ pośtępuie ze włydem *GosłCast* 57.

W charakterystycznych połączeniach: ofiara diabelska, droższa, godniejsza, obfita, wielka, żalosna; ofiara martwych, umarłych; ofiarę(-y) jeść (3), *polewać, pożywać, przedawać, rozmiatać, źle obracać; ofiar (na)kłaść* (2), *pożywać; dzielenie ofiar.*

Wyrażenie: »rzeszanie ofiar« (1): *Secespita*, *Przinołzka* álbo nóz do rzeszania ofiar/ słoniową kosią obłożony. *Mącz* 377a.

3. Datek, dar składany człowiekowi (59) : Ledwie fię co dotknęłá młoda Muzá moiá Helikońfkich ogrodow/ pánáłkiego zdroiá. Y ták przed cię z ofiárą ftanáć mi kazáłá *SapEpit ktv*.

Przen: Utwór dedykowany przez autora (2) : NIofęć iuz Wielmożny á Miłościwy Pánie dawno poľlubioná *arrham meam literariam*. [...] Ktora ielzzcze przed pulrokiem zgotowána/ po Koľędzie Mśćjwey Ofobie twey chętliwá ofiárą páść miáłá *RybGęśli* A2.

ofiara czyja (1): profzę pokornie żeby W. M. moy mościwy Pan/ iáko inne offiáry moje/ ták y te z fortunnych przyiázdow W. M. triumphy/ iáko od tego ktory práwie *ab incunabulis* W. M. ieltem włytek zwykłą Mościwą łáłką odbierác raczył. *RybWit* [A2].

a. Wynikły z pobudek lub nakazów religijnych (56) :

Przen (2) : [*dusze pogrzebione*] ożywiłyby czału fwego y ciała swoie a ftanęły przed tobą iako przed ftworzycielem swoiem pocziwą ofiárą *RejPs* 96.

Szereg: »dar a ofiara« (1): day Pánie Boże [...] / áżbychmy przyśzli ku onemu wiecznemu Koľcołowi [!]/ w ktorym nas czeka Krol náłz y práwy kápłan [!] náłz z rozmáitemi dáry á ofiárámi *RejPos* 137v.

α. Na rzecz Kościoła lub świątyni i kapłanów; votum Miech; elevatio, oblatio *PolAnt* (49) : *BielŻyw* 113; A gdi potim ludzie tam obywaiáci, ku obrazowi z naboženftwem y z ofiarami chadzali. Tedy Acigerus Carz Przekopfki [...] profił Wielebney Panny abygo wpomogła, flubuiąc iey pewną offiárę (bowiem też Machometowie pannę Marią maią w poczeńnoći [...]) *MiechGlab* 71; *RejRozpr* Bv; áby offiáry ludzie znofili/ co kto ma do kościolá/ iedni pieniądze/ drudzy chleb/ drudzy mięso/ drudzy kołatze/ drudzy iáyca. *KrowObr* 196; *RejWiz* 94v; *BibRadz Num* 18/27; *OrzRozm* H2; pośłał koniá fwiętemu Marćinowi do Turoná ná ofiárę *BielKron* 162, 146, 420; *RejAp* 56; *RejPos* 23v; *KochFr* 50;

WerGość 217; *PowodPr* 22; Więc fię w oney świątyni Kościelnym obierze/ Wierutny łotr/ co gmerze w oney tám ofierze. *KlonWor* 48, 47, 49.

ofiara czego (1): Miei w wćiwości Páná okiem łalkáwym á nie vmniejšzay ofiary pierworocthw [*primitiae*] z rąk twoich. *BudBib Eccli* 35/8[11].

ofiara czyja [= *ofiarowana przez kogo*] [*w tym: G sb* (3), *pron poss* (2)] (5): *MurzNT* 206 *marg*; *Leop Num* 7 *arg*; przed málowánemi drwy vpadálíchmy ná koláná fwoie/ miecąc martwym rzeczám ofiáry náłze *RejAp* 159v; Ofiárę vbogiej wdowy przekláda/ nád ofiárę bogátých. *WujNT przedm* 39.

ofiara czyja [= *ofiarowana komu*] (2): Iż nie mogli [*książęta kapłańskie*] wycierpieć tego frogiego łztrofowania/ á iżby fię nie vmniejšzáło ofiár ich. *BibRadz* II 27b *marg*; chowano [...] dziejšięćiny zboża/ winá/ y oliwy/ ktore należały ná Lewity [...] przytym y offiáry podnołzone offiárnikow. *BudBib 2.Esdr* 13/5.

W połączeniach szeregowych (5): ktorzy dufaią w fwey godnołcy/ połciech/ fuchotach/ ofiarach/ wfwieczkach/ w corunkach/ młzach/ wiankach/ plotkach/ y ynych wymiłlach *SeklKat* T3; *RejKup* 14; *KromRozm I P*; *RejPos* 163v; [*kapłani*] święte rzeczy przedawáli/ kościoły/ dziejšięćiny/ ofiáry/ fmintarze/ w moc ludziom świeckim dawáli *SkarŻyw* 291.

W charakterystycznych połączeniach: ofiara głupia, obfita, ochotna, wielka; ofiara bogatych, oflarnikow, ubogiej wdowy; ofiara pierworodztw; ofiara ku czci a chwale bożej; jeść ofiarę, mietać do skarbnice (2); *kłaść na ofiarę, posyłać [co komu], ślubować; dzielić się ofiarą, szafować, wygrać; dufać w ofierze.*

Zwroty: »czynić ofiarę« [*szyk zmienny*] (3): *RejKup* 16; Krol po kościelech chodząc ofiáry czynił ku czći á chwale Bożej *BielKron* 412; Trzebá [...] Czýnić według możności ochotne ofiáry. *KlonWor* 53.

»odda(wa)ć (a. dać) ofiarę« = *elevare elevationem PolAnt* (4): Gdy wnidżięcie do źiemie do ktorey was wiodę. A pocznięcie vżywác chlebá oney źiemie/ tedy z niego maćie oddáć ofiárę Pánu. *BibRadz Num* 15/19, *Num* 15/20, 21; Potym [...] dawłzy ofiárę/ á pokropiwłzy fie wodą/ iuż idż ná włzytki co nawiętłze á náłprońnieyłze wymyłły fwiátá tego. *RejPos* 225v.

»ofiarować [*komu „Panu”*] ofiarę« (1): *BibRadz Ez* 45/1 *cf* »ofiara święta«.

»przynieść ofiarę [*komu „Bogu”*]« (1): Nie iedźciełz chlebá/ áni praźmá/ áni ćiáltá/ áż do dnia tego/ w który przyniełcie ofiárę [*adducatis oblationem*] Bogu wálzemu *BibRadz Lev* 23/14.

Wyrażenia: »ofiara pieniężna« (1): LEO dzyefiáty Papięź Rzymłki [...] rozełłá liłty [...]/ obiecuiąc kaźdemu przez to wieczne zbáwienie/ ktorzy fie k nim vcieką z ofiárą pieniężną. *BielKron* 193.

»ofiara podnoszona« = *elevatio, oblatio PolAnt* (2): Włzytki ofiáry podnołzone z rzeczy połwęconych/ ktore łynowie Izraélłcy oddawáią Pánu oddáłem thobie *BibRadz Num* 18/19; *BudBib 2.Esdr* 13/5.

»ofiara święta [z czego]« = *w Starym Testamencie teren wydzielony zgodnie z przepisami religijnymi na cele kultowe* (1): GDy thedy rozdźielićie źiemię ná dźiedzictwá/ ofiárówác bęđziećie Pánu ofiárę świętą [*offeretis oblationem Domini sanctitatem*] z źiemie *BibRadz Ez* 45/1.

Szeregi: »ofiara i dań« (1): iedennałcie łnopow tu łam wźiáł Káplán/ á ktemu ofiáry wielkie/ y dáníe od ludu wielkie miewáli. *OrzRozm* Hv.

»ofiary i nadania« (1): Był łakomiec wielki/ á ofiáry y nádánia/ y v grobu położone łrebro kradł *SkarŻyw* 528.

»podarza a ofiary« (1): Podárza á Offiáry Kxiążąt Iłráelłkich według pokolenia ich/ ná poświęćanie Przybythku Bożego y Ołtarzá. *Leop Num* 7 arg.

Gra słów nawiązująca do znac. **1.A.b.β.** (1): O to mył czo maż dać na młze Na wielie/ nazoltarze Y Czo by klać ná ołtarze. Bo wiefz ze to łtara wyara Wkazdey młzi mabyć ofyara. *RejKup* 13.

Przen (2) : owo Błkupowi téż łámemu co łye dołtánie ná tym poświęćaniu Ofiáry [tj. *książki Quincunx*]. *OrzQuin* M2.

ofiara czyja [w tym: przez kogo ofiarowana (1), kto jest ofiarowany (1)] (2): TEn gdy z bitwy przyiechał/ wylzli kłięża iego/ Aby dał do kołciołow co s łkárbu łwoiego. Ten vkazał Rycerłtwo/ to moie ofiáry/ Tym lepiej dać niż martwym/ ty pocźciwe dáry. (marg) Ofiárá Ricerłka. (-) *RejZwierc* 36v.

β. *Na rzecz ubogich i potrzebujących; jałmużna; hostia Vulg* (4) : Iż żadne ofiáry/ áni żadne vpominki nigdy nie łą wdzyćczne v niego/ byś ie theż czynił [...] vbogiem á nędznikom iego *RejPos* 181; ieltem nápełnion/ wźiawłzy od Epáphrodytá cołście połłáli/ [...] ofiárę przyięmną/ Bogu miłą. *WujNT Philipp* 4/18, s. 693.

ofiara czyja (1): A tubyś iuz wypełnił wolą páná twoie^{go} izby nie wiefziálá lewá ręká twoiá coby práwa vczyniá. A toby byłá Pánu twoiemu wdzyćczna ofiárá twoiá *RejPos* 144.

γ. *Dar trzech króli dla narodzonego Chrystusa* (1) : Z Krolow Cháldeyłkich trzy/ wiefzcze niofąc dáry/ W Troycy iedynemu/ potroyne ofiáry/ Bierz Mirrę/ żeś człowiek/ Złoto żeś Krol wieczny/ Kádźidłem wyznawa Bogá/ łmył łerdeczny. *GrabowSet* Kv.

4. *Danie, darowanie* (2) : iáka byłá ich [trzech króli] ćierpliwość/ praca/ y męłtwo w łzukánium: iáka rádość w nálezeniu: iáká pokorá w pokłonie: iákie nabożeńłtwo y łzczodrobliwość w ofierze *SkarŻyw* 26.

a. *Prawdopodobnie złożenie na ołtarzu chleba i wina przez uczestniczącego w mszy panującego* (1) : [cesarz Teodozjusz] ták piłze: (My [...] gdy do kołciołá wchodźimy/ oręże przed kołciołem zołtáwuiemy/ [...] á do łwiętego ołtarzá tylo ná ofiárę z podárki przyłtępujemy: ktore ofiárowawłzy/ zás fię ná mieyłce połpolite wrácamy [...].) *SkarKazSej* 680b.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (1) : Sacrum – łwiątołc, offiara, młzą. *Calep* 935b.

Synonimy: **1.** *obiat, obiata, obiatowanie, obieć; c.β.* *liturija, msza, nabożeńłtwo, obiednia; 2.* *dar, obiata, obietnica.*

Cf **OFIAROWANIE, [OPIORA]**

AŻ(KŁ)